

وَرَحْمَةً مِنْكَ تَمُنُّ بِهَا عَلَيَّ؛ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ. پس ضریح را
که با آن بر من منت نهی، ای مهربان ترین مهربانان.

بیوس، و هر دو طرف صورت خود را بر آن گذار و بگو:

اَللّٰهُمَّ اِنَّ هَذَا مَشْهَدٌ لَا يَرْجُو مَنْ فَاتَتْهُ فِيهِ رَحْمَتُكَ، اَنْ يَنَالَهَا
خدایا به درستی که این محل، زیارتگاهی است، که اگر کسی در اینجا رحمت به او نرسد امید ندارد، که در جای

فی غَيْرِهِ، وَلَا أَحَدٌ أَشَقَى مِنْ امْرِئٍ قَصَدَهُ مُؤَمِّلًا، فَأَبَّ عَنْهُ
دیگر به او برسد، و نه احدی بدبخت تر از کسی است، که آرزو کنان اینجا را قصد کند، و از آن ناامید

خَائِبًا. اَللّٰهُمَّ اِنِّيْ اَعُوْذُ بِكَ مِنْ شَرِّ الْاِيَابِ، وَخِيْبَةِ الْمُتَقَلِّبِ،
باز گردد. خدایا به تو پناه می آورم از شرّ چنان بازگشتی، و از نومیدی محلّ مراجعت [قیامت]

وَالْمُنَاقَشَةِ عِنْدَ الْحِسَابِ، وَحَاشَاكَ يَا رَبِّ اَنْ تَقْرِرَ
و سخت گیری به هنگام حساب، از تو بعید است ای پروردگارم، که مقرون سازی

طَاعَةً وَلِيَّكَ بِطَاعَتِكَ، وَ مُوَالَاتَهُ بِمُوَالَاتِكَ، وَ مَعْصِيَتَهُ
طاعت ولیّات را به طاعتت، و دوستی اش را به دوستی ات، و نافرمانی اش را

بِمَعْصِيَتِكَ، ثُمَّ تُؤَيِّسُ زَائِرَهُ، وَالْمُتَحَمِّلَ مِنْ بُعْدِ الْبِلَادِ اِلَى
به نافرمانی ات، سپس زائر او را ناامید کنی، و کسی که دوری شهرها را برای زیارت قبرش تحمل نموده

قَبْرِهِ؛ وَعَزَّتِكَ يَا رَبِّ لَا يَنْعَقِدُ عَلَى ذَلِكِ ضَمِيرِي، اِذْ كَانَتْ
ناامید نمایی!! به عزّت تو گویند ای پروردگارم، که نهادم بر این کار منعقد نمی شود زیرا

الْقُلُوبُ اِلَيْكَ بِالْجَمِيلِ تُشِيرُ. سپس نماز زیارت بخوان،
دلها به جانب تو به احسان اشاره کرده اند.

و چون خواستی وداع گویی، و از آنجا بازگردی بگو:

السَّلَامُ عَلَيْكُمْ يَا اَهْلَ بَيْتِ النُّبُوَّةِ، وَمَعْدَنَ الرِّسَالَةِ، سَلَامٌ
سلام بر شما ای اهل بیت نبوت، و سرچشمه رسالت، سلام وداع کننده، نه سلام

مُودِعٍ لَّا سَيْمٍ وَلَا قَالٍ، وَرَحْمَةُ اللهِ وَبَرَكَاتُهُ... تا آخر، و شیخ
خسته و خشمگین، و رحمت و برکات خدا بر شما باد.

مفید هم این دعا را نقل کرده است، ولی بعد از: بِالْجَمِيلِ

تَشِيرُ، فرموده است: پس بگو: يَا وَلِيَّ اللَّهِ، إِنَّ بَيْنِي وَبَيْنَ اللَّهِ

ای ولی خدا، همانا بین من و خدای

عَزَّوَجَلَّ ذُنُوبًا، لَا يَأْتِي عَلَيْهَا إِلَّا رِضَاكَ، فَبِحَقِّ مَنْ اِثْتَمَنَكَ

عز و جل گناهانی است، که آنها را جز خشنودی تو از بین نمی برد، پس به حق آن که تو را بر

عَلَى سِرِّهِ، وَاسْتَرَعَاكَ أَمْرَ خَلْقِهِ، وَقَرْنَ طَاعَتَكَ بِطَاعَتِهِ،

رازش امین قرار داده، و زیر نظر داشتن کار بندگانش را از تو خواسته، و طاعت تو را به طاعتش،

وَمُؤَالَاتِكَ بِمُؤَالَاتِهِ؛ تَوَلَّ صَلَاحَ حَالِي مَعَ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ،

و دوستی ات را به دوستی اش مقرون نموده، اصلاح حال مرا با خدای عز و جل به عهده گیر،

وَاجْعَلْ حَظِّي مِنْ زِيَارَتِكَ تَخْلِيطِي بِخَالِصِي زُورَاكِ، الَّذِينَ

و بهره مرا از زیارتت، آمیختنم با زائران خالصت قرار ده، آنان که آزادی آنها را از عذاب قیامت،

تَسْأَلُ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ فِي عِتْقِ رِقَابِهِمْ، وَتَرْغَبُ إِلَيْهِ فِي حُسْنِ

از خدا درخواست می کنی، و به او در خوبی پاداششان رغبت می نمایی، اینک من امروز

ثَوَابِهِمْ، وَهَا أَنَا الْيَوْمَ بِقَبْرِكَ لَائِدٌ، وَبِحُسْنِ دِفَاعِكَ عَنِّي

به قبر تو پنهانده شده ام، و به خوبی دفاعت از من، به قبر تو پناه جسته ام،

عَائِدٌ، فَتَلَا فَنِي يَا مَوْلَايَ وَادْرِكْنِي، وَاسْأَلِ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ فِي

پس کار مرا تدارک کن ای مولایم و مرا دریاب، و از خدای عز و جل،

أَمْرِي، فَإِنَّ لَكَ عِنْدَ اللَّهِ مَقَامًا كَرِيمًا، وَجَاهًا عَظِيمًا؛ صَلَّى اللَّهُ

اصلاح در کارم را بخواه، که برای تو نزد خدا مقام کریم، و منزلتی عظیم است، درود و سلام خدا

عَلَيْكَ وَسَلَّمَ تَسْلِيمًا.

بر تو سلامی خاص و شایسته.

مؤلف گوید: بهتر آن است که زائر در مشاهد مشرفه، چون

بخواهد دعا کند، بلکه هر دعاکننده ای، در هر کجا که

باشد، برای هر مطلب و حاجتی که بخواهد دعا نماید، بر

دعای خود مقدم کند، دعا برای سلامتی وجود مقدس حجت عصر، حضرت صاحب الامر علیه السلام را، و این مطلب، مطلبی بسیار مهم و دارای فواید فوق العاده‌ای است، که شرحش مناسب اینجا نیست. و مرحوم شیخ نوری، در باب دهم کتاب «نجم ثاقب»، این مطلب را مشروحاً ذکر کرده، و بعضی از دعا‌های مخصوص به این مقام را نوشته، هر که می‌خواهد به آنجا رجوع کند، و مختصرترین آنها دعایی است، که در اعمال شب بیست و سوم ماه رمضان، در ضمن دعا‌های شبهای دهه آخر ذکر شد، و نیز در ذکر آداب زائر امام حسین علیه السلام دعایی نقل کردیم، که در همه مشاهد مشرفه خوانده می‌شود.

مقام سوم: در صلوات بر حجج طاهر علیهم السلام

شیخ طوسی در کتاب «مصباح» در اعمال روز جمعه فرموده: جماعتی از اصحابمان، از ابو المفضل شیبانی خبر دادند، که گفت: ابو محمد عبد الله بن محمد عابد بدالیه حدیثی نقل کرد و به زبان خویش گفت: از مولای خود امام حسن عسگری علیه السلام در منزلشان در سُرْمَن رَای، سال دویست و پنجاه و پنج خواسته‌ام، که بر من املا فرماید، [یعنی

کلمه کلمه بگوید]، کیفیت فرستادن صلوات بر پیامبر و
جانشینان آن حضرت را (صلوات الله علیهم)، و با خود
کاغذ بزرگی حاضر کردم، پس بر من املا کرد با لفظ خود،
بدون آنکه از کتابی ببیند. فرمود:

صلواتِ پیامبر ﷺ

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰی مُحَمَّدٍ ، کَمَا حَمَلَ وَحِیَکَ ، وَبَلِّغْ رِسَالَتِکَ ،

خدایا بر محمد درود فرست، چنان که وحی ات را به دوش جان کشید، و رسالات تو را به مردم رساند.

وَصَلِّ عَلٰی مُحَمَّدٍ ، کَمَا اَحَلَّ حَالَکَ ، وَحَرَّمَ حَرَامَکَ ، وَعَلَّمَ

و بر محمد درود فرست همچنان که حلال کرد حالات را و حرام نمود حرامت را، و قرأنت را

کِتَابَکَ ، وَصَلِّ عَلٰی مُحَمَّدٍ ، کَمَا اَقَامَ الصَّلَاةَ ، وَآتَى الزَّکَاةَ ،

به مردم آموخت، و بر محمد درود فرست، همچنان که نماز را بپا داشت، و زکات پرداخت،

وَدَعَا اِلٰی دِیْنِکَ ، وَصَلِّ عَلٰی مُحَمَّدٍ ، کَمَا صَدَّقَ بِوَعْدِکَ ،

و به دینت دعوت نمود، و بر محمد درود فرست، چنان که وعده ات را تصدیق کرد،

وَأَشْفَقَ مِنْ وَعِیدِکَ ، وَصَلِّ عَلٰی مُحَمَّدٍ ، کَمَا غَفَرْتَ بِهِ

و مردم را از تهدیدات بیم داد، و بر محمد درود فرست، چنان که به خاطر او

الذُّنُوبَ ، وَسَتَرْتَ بِهِ الْعُیُوبَ ، وَفَرَّجْتَ بِهِ الْکُرُوبَ ، وَصَلِّ

گناهان را آمرزیدی، و عیوب را پوشاندی، و گرفتاریها را برطرف ساختی، و بر محمد

عَلٰی مُحَمَّدٍ ، کَمَا دَفَعْتَ بِهِ الشَّقَاءَ ، وَكَشَفْتَ بِهِ الْغَمَّاءَ ،

درود فرست، چنان که بدبختی را به او دفع کردی، و غمگینی را به سبب وجود او زدودی،

وَأَجَبْتَ بِهِ الدُّعَاءَ ، وَنَجَّیْتَ بِهِ مِنَ الْبَلَاءِ ، وَصَلِّ عَلٰی مُحَمَّدٍ ،

و دعا را اجابت فرمودی، و از بلا نجات دادی، و بر محمد درود فرست،

کَمَا رَحِمْتَ بِهِ الْعِبَادَ ، وَأَحْیَيْتَ بِهِ الْبِلَادَ ، وَقَصَمْتَ بِهِ

چنان که بندگان را به خاطر او رحم کردی، و کشورها را به او زنده نمودی، و گردنکشان را به وسیله او

صلوات بر یک مؤمنان علیه السلام

الْجَبَابِرَةِ ، وَأَهْلَكَتْ بِهِ الْفَرَاعِنَةَ ، وَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ ، كَمَا

درهم شکستی، و فرعونها را هلاک کردی، و بر محمد درود فرست، چنان که

أَضَعَفَتْ بِهِ الْأَمْوَالَ ، وَأَحْرَزَتْ بِهِ مِنَ الْأَهْوَالِ ، وَكَسَّرَتْ بِهِ

اموال را به او و چند برابر فرمودی، و از هراسها پناه دادی، و بتها را

الْأَصْنَامَ ، وَرَحِمْتَ بِهِ الْأَنَامَ ، وَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ ، كَمَا بَعَثْتَهُ

شکستی، و به مردمان رحم نمودی، و بر محمد درود فرست، چنان که او را به

بِخَيْرِ الْأَدْيَانِ ، وَأَعَزَّزَتْ بِهِ الْإِيمَانَ ، وَتَبَّرَتْ بِهِ الْأَوْثَانَ ،

بهترین دینها برانگیختی، و ایمان را به او عزت دادی، و بتها را به وسیله او نابود کردی،

وَعَظَّمْتَ بِهِ الْبَيْتَ الْحَرَامَ ، وَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ ، وَأَهْلَ بَيْتِهِ

و خانه کعبه را به او عظمت دادی، و بر محمد و اهل بیت

الطَّاهِرِينَ الْأَخْيَارِ ، وَ سَلِّمْ تَسْلِيمًا .

پاک نیکوکارش درود و سلام فرست سلامی خاص و شایسته.

صلوات بر یک مؤمنان علیه السلام

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ ، عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ ، أَخِي نَبِيِّكَ

خدایا بر امیر مؤمنان علی بن ابی طالب درود فرست، برادر پیامبرت

وَ وَلِيِّهِ ، وَ صَفِيِّهِ (وَ وَصِيِّهِ) وَ وَزِيرِهِ ، وَ مُسْتَوْدِعِ عِلْمِهِ ،

و ولیّ و برگزیده اش، و وزیر و جایگاه سپردن دانشش، و موضع

وَ مَوْضِعِ سِرِّهِ ، وَ بَابِ حِكْمَتِهِ ، وَ النَّاطِقِ بِحُجَّتِهِ ، وَ الدَّاعِي

راز و درگاه حکمتش، و گوئی به حجت، و دعوت کننده به

إِلَى شَرِيعَتِهِ ، وَ خَلِيفَتِهِ فِي أُمَّتِهِ ، وَ مُفَرِّجِ الْكَرْبِ عَنْ

شریعتش و جانشین او در امتش، و برطرف کننده رنج و اندوه از

وَجْهِهِ ، قَاصِمِ الْكُفْرَةِ ، وَ مُرْغِمِ الْفَجْرَةِ ، الَّذِي جَعَلْتَهُ مِنْ

چهره اش، و درهم شکننده کافران، و به خاک مالنده پینی بدکاران، آن که او را نسبت به

نَبِيِّكَ بِمَنْزِلَةِ هَارُونَ مِنْ مُوسَى . اللَّهُمَّ وَالِ مَنْ وَالَاهُ ، وَ عَادِ

پیامبرت به منزله هارون از موسی قرار دادی. خدایا دوست بدار هر که دوستش دارد، و دشمن بدار

صلوات بر بانوان فاطمه علیها السلام

مَنْ عَادَاهُ، وَانْصُرَ مَنْ نَصَرَهُ، وَاخْذُلْ مَنْ خَذَلَهُ، وَالْعَنَ مَنْ

هر که دشمنش دارد، و یاری کن هر که یاری اش نماید، و خوار کن هر که او را واگذارد، و لعنت کن

نَصَبَ لَهُ مِنَ الْأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ، وَصَلِّ عَلَيْهِ، أَفْضَلَ

هر که به دشمنی اش برخاست، از پیشینیان و پسینیان، و بر او درود فرست، برترین

مَا صَلَّيْتَ عَلَى أَحَدٍ مِنْ أَوْصِيَاءِ أَنْبِيَائِكَ؛ يَا رَبَّ الْعَالَمِينَ.

درودی که بر یکی از جانشینان پیامبرت فرستادی، ای پروردگار جهانیان.

صلوات بر بانوان فاطمه علیها السلام

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلَى الصِّدِّيقَةِ، فَاطِمَةَ الزَّكِيَّةِ، حَبِيبَةِ حَبِيبِكَ

خدایا درود فرست، بر صدیقه، فاطمه زکیه، محبوبه حبیبیت

وَنَبِيِّكَ، وَأُمِّ أَحِبَّائِكَ وَأَصْفِيائِكَ، الَّتِي انْتَجَبْتَهَا وَفَضَّلْتَهَا،

و پیامبرت، و مادر دوستان و برگزیدگانت، که او را انتخاب نمودی، و برتری دادی و برگزیدی،

وَاخْتَرْتَهَا عَلَى نِسَاءِ الْعَالَمِينَ. اَللّٰهُمَّ كُنِ الطَّالِبَ لَهَا مِنْ ظَلَمَاتِهَا،

بر فراز بانوان جهانیان. خدایا از کسانی که به او ستم کردند،

وَاسْتَخَفَّ بِحَقِّهَا، وَكُنِ الثَّائِرَ لِلّٰهُمَّ بِدَمِ أَوْلَادِهَا. اَللّٰهُمَّ وَكَمَا

و حق او را سبک شمردند، انتقامش را بگیر، و خونخواه خون فرزنداناش باش. خدایا همچنان

جَعَلْتَهَا أُمَّ أَيْمَّةِ الْهُدَى، وَحَلِيلَةَ صَاحِبِ اللِّوَاءِ، وَالْكَرِيمَةِ

که او را مادر امامان هدایت و همسر صاحب پرچم در قیامت، و گرامی

عِنْدَ الْمَلَا الْأَعْلَى، فَصَلِّ عَلَيْهَا وَعَلَى أُمِّهَا، صَلَاةً تُكْرِمُ بِهَا

در انجمن والاتر قرار دادی، پس بر او و مادرش درود فرست، درودی که

وَجَهَ مُحَمَّدٍ [أَيُّهَا]، صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ، وَتُقَرُّ بِهَا أَعْيُنُ ذُرِّيَّتِهَا،

آبروی محمد (درود خدا بر او و خاندانش) را به آن گرامی بداری، و دیده فرزنداناش را روشن کنی،

وَأَبْلِغُهُمْ عَنِّي فِي هَذِهِ السَّاعَةِ، أَفْضَلَ التَّحِيَّةِ وَالسَّلَامِ.

و برسان به ایشان از جانب من، در این ساعت برترین تحیت و سلام را.

صلواتِ حسن و حسین علیهما السلام

صلواتِ حسن و حسین علیهما السلام

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى الْحَسَنِ وَالْحُسَيْنِ ، عَبْدَيْكَ وَوَلِيِّكَ ، وَابْنِي

خدایا بر حسن و حسین درود فرست، دو بندگان و دو نماینده‌ات، دو فرزند

رَسُولِكَ ، وَسَبْطِي الرَّحْمَةِ ، وَسَيِّدِي شَبَابِ أَهْلِ الْجَنَّةِ ،

رسولت، دو فرزند زاده رحمت و دو سرور جوانان اهل بهشت،

أَفْضَلَ مَا صَلَّيْتَ عَلَى أَحَدٍ مِنْ أَوْلَادِ النَّبِيِّينَ وَالْمُرْسَلِينَ .

برترین درودی که بر یکی از فرزندان پیامبران و رسولان فرستادی

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى الْحَسَنِ بْنِ سَيِّدِ النَّبِيِّينَ ، وَوَصِيِّ أَمِيرِ

خدایا بر حسن درود فرست، فرزند سرور پیامبران، و جانشین امیر

الْمُؤْمِنِينَ . السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا بَنَ رَسُولِ اللَّهِ ؛ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا بَنَ

مؤمنان، سلام بر تو ای فرزند رسول خدا، سلام بر تو ای فرزند

سَيِّدِ الْوَصِيِّينَ ؛ أَشْهَدُ أَنَّكَ يَا بَنَ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ ، أَمِينُ اللَّهِ

سرور جانشینان، گواهی می‌دهم ای فرزند امیر مؤمنان، که تو امین خدا

وَابْنُ أَمِينِهِ ، عِشْتَ مَظْلُومًا وَمَضَيْتَ شَهِيدًا ، وَأَشْهَدُ أَنَّكَ

و فرزند امین خدایی، مظلومانه زیستی، و شهید از دنیا رفتی، و گواهی می‌دهم که تویی

الْإِمَامُ الزَّكِيُّ ، أَهَادِي الْمَهْدِيِّ . اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَيْهِ ، وَبَلِّغْ رُوحَهُ

امام پاکیزه راهنما، راه یافته. خدایا بر او درود فرست. و از جانب من

وَجَسَدَهُ عَنِّي فِي هَذِهِ السَّاعَةِ ، أَفْضَلَ التَّحِيَّةِ وَالسَّلَامِ .

در این ساعت به روح و جسدش بهترین تحیت و سلام را برسان.

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ ، الْمَظْلُومِ الشَّهِيدِ ، قَتِيلِ

خدایا بر حسین بن علی درود فرست، آن مظلوم شهید، کشته

الْكُفْرَةِ وَطَرِيحِ الْفَجْرَةِ . السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ؛ السَّلَامُ

کفران، به خاک افتاده بدکاران، سلام بر تو ای ابا عبد الله، سلام

عَلَيْكَ يَا بَنَ رَسُولِ اللَّهِ ؛ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا بَنَ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ ؛

بر تو ای فرزند رسول خدا، سلام بر تو ای فرزند امیر مؤمنان،

أَشْهَدُ مَوْقِنًا أَنَّكَ أَمِينُ اللَّهِ وَابْنُ أَمِينِهِ ، قُتِلْتَ مَظْلُومًا

به یقین گواهی می‌دهم که تو امین خدا، و فرزند امین خدایی، مظلومانه کشته شدی،

وَمَضَيْتَ شَهِيدًا ، وَأَشْهَدُ أَنَّ اللَّهَ تَعَالَى الطَّالِبُ بِثَارِكَ ،

و شهید از دنیا رفتی، و گواهی می‌دهم که خدای تعالی خواستار انتقام توست،

وَمُنْجِرٌ مَا وَعَدَكَ مِنَ النَّصْرِ وَالْتَّيِيدِ ، فِي هَلَاكِ عَدُوِّكَ ،

و وفا کننده به وعده‌ای که به تو داده، بر یاری‌ات، و تأیید در نابودی دشمنت،

وَإِظْهَارِ دَعْوَتِكَ ، وَأَشْهَدُ أَنَّكَ وَفَيْتَ بِعَهْدِ اللَّهِ ، وَجَاهَدْتَ فِي

و آشکار ساختن دعوتت. و گواهی می‌دهم که تو به عهد خدا وفا کردی، و در

سَبِيلِ اللَّهِ ، وَعَبَدْتَ اللَّهَ مُخْلِصًا ، حَتَّى آتَاكَ الْيَقِينُ . لَعَنَ اللَّهُ

راه خدا جهاد نمودی، و مخلصانه خدا را عبادت کردی، تا مرگ تو را در رسید، خدا لعنت کند

أُمَّةً قَتَلَتْكَ ، وَلَعَنَ اللَّهُ أُمَّةً خَذَلَتْكَ ، وَلَعَنَ اللَّهُ أُمَّةً أَلَبَّتْ

اقتی که تو را کشتند، و خدا لعنت کند امتی را که دست از یاری‌ات کشیدند، و خدا لعنت کند امتی که دیگران

عَلَيْكَ ، وَأَبْرَأُ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى مِمَّنْ أَكْذَبَكَ ، وَاسْتَخَفَّ بِحَقِّكَ ،

را علیه تو ترغیب کردند، به پیشگاه خدا بی‌زاری می‌جویم، از کسی که تو را تکذیب کرد، و حق تو را سبک شمرد،

وَاسْتَحَلَّ دَمَكَ . يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ! لَعَنَ اللَّهُ قَاتِلَكَ ،

و خونت را حلال دانست، پدر و مادرم به فدایت ای ابا عبد الله، خدا لعنت کند قاتلت را،

وَلَعَنَ اللَّهُ خَاذِلَكَ ، وَلَعَنَ اللَّهُ مَنْ سَمِعَ وَاعَيْتَكَ ، فَلَمْ يُجِبْكَ

و لعنت کند دروغ کننده از یاری‌ات را، و خدا لعنت کند کسی را که فریادت را شنید و پاسخت را نداد،

وَلَمْ يَنْصُرْكَ ، وَلَعَنَ اللَّهُ مَنْ سَبَا نِسَاءَكَ ؛ أَنَا إِلَى اللَّهِ مِنْهُمْ بَرِيءٌ ،

و یاری‌ات نکرد، و خدا لعنت کند کسی را که زنان را اسیر کرد من به سوی خدا، از اینان بی‌زارم،

وَمِمَّنْ وَالَاهُمْ وَمَالَاهُمْ وَأَعَانَهُمْ عَلَيْهِ ، وَأَشْهَدُ أَنَّكَ وَالْأُمَّةَ مِنْ

و از هر که دوستشان داشت، و از آنان پیروی نمود و یاری‌شان داد، و گواهی می‌دهم که تو و امامان از

وُلَدِكَ كَلِمَةُ التَّقْوَى ، وَ بَابُ الْهُدَى ، وَالْعُرْوَةُ الْوُثْقَى ،

فرزندانت، کلمه تقوا و درگاه هدایت، و دستاویز محکم،

وَالْحُجَّةُ عَلَى أَهْلِ الدُّنْيَا ، وَأَشْهَدُ أَنَّ بَيْنَكُمْ مُؤْمِنٌ ، وَبِمَنْزِلَتِكُمْ

و حجت بر اهل دنیا، و گواهی می‌دهم که من به شما مؤمن، و به مقام شما

صلوات علی بن الحسین مجتهد علیہ السلام

مَوْقِنٌ ، وَلَكُمْ تَابِعٌ بِذَاتِ نَفْسِي ، وَ شَرَائِعَ دِينِي ، وَ خَوَاتِيمَ

یقین دارم، و پیرو شمایم با تمام وجودم، و در قوانین دینم، و سرانجام

عَمَلِي ، وَ مُنْقَلَبِي فِي دُنْيَايَ وَ آخِرَتِي .

عملم و بازگشتگاهم، در دنیا و آخرتم.

صلوات علی بن الحسین علیهما السلام

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰی عَلِيٍّ بْنِ الْحُسَيْنِ ، سَيِّدِ الْعَابِدِيْنَ ، الَّذِي

خدایا بر علی بن الحسین، سرور عبادت کنندگان درود فرست، که او را

اَسْتَخْلَصْتَهُ لِنَفْسِكَ ، وَ جَعَلْتَ مِنْهُ اِمَّةً اَهْدٰى ، الَّذِيْنَ

برای خود برگزیدی، و از نسل او امامان هدایت را قرار دادی،

يَهْدُوْنَ بِالْحَقِّ وَ بِهِ يَعْدِلُوْنَ ، اِخْتَرْتَهُ لِنَفْسِكَ ، وَ طَهَّرْتَهُ مِنْ

امامانی که به حق هدایت می کنند، و به حق باز می گردند، او را برای خود انتخاب کردی،

الرَّجْسِ وَ اصْطَفَيْتَهُ ، وَ جَعَلْتَهُ هَادِيًا مَّهْدِيًّا . اَللّٰهُمَّ فَصِّلْ

و از پلیدی پاکش ساختی، و برگزیدی، و او را راهنما و راه یافته قرار دادی. پس بر او درود فرست،

عَلَيْهِ ، اَفْضَلُ مَا صَلَّيْتَ عَلٰی اَحَدٍ مِنْ ذُرِّيَّةِ اَنْبِيَائِكَ ، حَتّٰى

بهترین درودی که بر یکی از فرزندان پیامبران فرستادی، تا او را به مقامی رسانی،

تَبْلُغَ بِهِ مَا تَقَرُّ بِهِ عَيْنُهُ فِي الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةِ ؛ اِنَّكَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ .

که دیده اش به آن در دنیا و آخرت روشن شود، که تو عزیز و حکیمی.

صلوات بر مجتهد علی بن الحسین علیهما السلام

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰی مُحَمَّدٍ بْنِ عَلِيٍّ ، بِاَقْرِ الْعِلْمِ وَ اِمَامِ اَهْدٰى ، وَ قَائِدِ

خدایا درود فرست بر محمد بن علی، شکافنده دانش، و پیشوای هدایت، و رهبر

اَهْلِ التَّقْوٰى ، وَ الْمُتَجَبِّ مِنْ عِبَادِكَ . اَللّٰهُمَّ وَ كَمَا

اهل تقوا، و برگزیده از بندگانت. خدایا چنان که او را

جَعَلْتَهُ عَلَمًا لِعِبَادِكَ ، وَ مَنَارًا لِّلْبِلَادِكَ ، وَ مُسْتَوْدَعًا لِحِكْمَتِكَ ،

قرار دادی برای بندگانت نشانه، و برای کشورهایت مشعل نور، و محل سپردن حکمتت

صلوات بر جعفر بن موسی بن جعفر علیهم السلام

وَمُتَرَجِّمًا لَوْحِيكَ، وَأَمَرْتَ بِطَاعَتِهِ، وَحَذَرْتَ مِنْ مَعْصِيَتِهِ،

و تفسیر گر وحی ات، و به فرمان بردن از او فرمان دادی، و از نافرمانی اش بر حذر داشتی،

فَصَلِّ عَلَيْهِ يَا رَبِّ، أَفْضَلَ مَا صَلَّيْتَ عَلَى أَحَدٍ مِنْ ذُرِّيَّةِ

پس بر او درود فرست، ای پروردگار برترین درودی که بر یکی از فرزندان

أَنْبِيَائِكَ، وَأَصْفِيائِكَ وَرُسُلِكَ وَأَمَنَائِكَ؛ يَا رَبَّ الْعَالَمِينَ.

پیامبرانت و برگزیدگانت، و رسولانت و امینهایت فرستادی، ای پروردگار جهانیان.

صلوات بر جعفر بن محمد علیهم السلام

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلَى جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ الصَّادِقِ، خَازِنِ الْعِلْمِ،

خدایا درود فرست، بر جعفر بن محمد صادق، خزانه دار دانش،

الَّذِي دَعَاكَ بِالْحَقِّ، النُّورِ الْمُبِينِ. اَللّٰهُمَّ وَكَمَا جَعَلْتَهُ مَعْدِنَ

دعوت کننده به سوی تو بر پایه حق، آن نور آشکار خدایا چنان که او را قرار دادی معدن

كَلَامِكَ وَوَحْيِكَ، وَخَازِنِ عِلْمِكَ، وَلِسَانِ تَوْحِيدِكَ، وَوَلِيِّ

کلامت، و وحی ات، و خزانه دار دانشت، و زبان توحیدت، و سرپرست

أَمْرِكَ، وَمُسْتَحْفِظَ دِينِكَ، فَصَلِّ عَلَيْهِ، أَفْضَلَ مَا صَلَّيْتَ

فرمانت، و نگهدارنده دینت، پس بر او درود فرست، بهترین درودی که

عَلَى أَحَدٍ مِنْ أَصْفِيَائِكَ وَحُجَجِكَ؛ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ.

بر یکی از برگزیدگانت، و حجت های فرستادی که تو ستوده و بزرگواری.

صلوات بر موسی بن جعفر علیهم السلام

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلَى الْآمِنِ الْمُؤْتَمَنِ، مُوسَى بْنِ جَعْفَرٍ، الْبَرِّ الْوَفِيِّ،

خدایا درود فرست بر امین مورد اعتماد، موسی بن جعفر، نیکوکار وفادار،

الطَّاهِرِ الزَّكِيِّ، النُّورِ الْمُبِينِ (الْمُنِيرِ)، الْمُجْتَهِدِ الْمُحْتَسِبِ، الصَّابِرِ

پاک و پاکیزه، نور آشکار تلاش کننده، و عمل کننده برای خدا، شکیبا

عَلَى الْأَذَى فِيكَ. اَللّٰهُمَّ وَكَمَا بَلَغَ عَنْ آبَائِهِ مَا اسْتَوْدَعَ مِنْ

بر آزار در راه تو. خدایا چنان که از سوی پدرانش، آنچه از امر و نهی تو، به او سپرده شده بود،

صلوات بر علی بن موسی و محمد بن علی علیهما السلام

أَمْرِكَ وَنَهْيِكَ، وَحَمَلَ عَلَى الْمَحَجَّةِ، وَكَابَدَ أَهْلَ الْعِزَّةِ وَالشَّدَّةِ،

به مردم رساند، و بندگان را به راه روشن واداشت، و از اهل تکبر و سرسختی،

فِي مَا كَانَ يَلْقَى مِنْ جُهَالِ قَوْمِهِ؛ رَبِّ فَصِّلْ عَلَيْهِ، أَفْضَلَ

در اموری که از نادانان ملت خود می دید، متحمل زحمت و مصیبت شد، پس بر او درود فرست، برترین

وَأَكْمَلَ مَا صَلَّيْتَ عَلَى أَحَدٍ مِّنْ أَطَاعِكَ، وَنَصَحَ لِعِبَادِكَ؛

و کاملترین و درودی که بر یکی از فرمانبران و خیر خواهان بندگان فرستادی،

إِنَّكَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ.

به درستی که تو آمرزنده و مهربانی.

صلوات بر علی بن موسی علیه السلام

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى عَلِيٍّ بْنِ مُوسَى، الَّذِي ارْتَضَيْتَهُ، وَرَضَّيْتَ بِهِ

خدایا درود فرست بر علی بن موسی، که او را پسندیدی، و به وسیله او هر که را

مَنْ شِئْتَ مِنْ خَلْقِكَ. اللَّهُمَّ وَكَمَا جَعَلْتَهُ حُجَّةً عَلَى

از آفریدگانت خواستی، خشنود ساختی. و همچنان که او را قرار دادی، حجت بر

خَلْقِكَ، وَقَائِمًا بِأَمْرِكَ، وَنَاصِرًا لِّدِينِكَ، وَشَاهِدًا عَلَى عِبَادِكَ،

بندگان، و قیام کننده به فرمانت، و یاور دینت، و گواه بر بندگان،

وَكَما نَصَحَ لَهُمْ فِي السِّرِّ وَالْعَلَانِيَةِ، وَدَعَا إِلَى سَبِيلِكَ بِالْحِكْمَةِ

و چنان که برای آنان، در نهان و آشکار خیر خواهی نمود، و با حکمت و اندرز

وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ، فَصِّلْ عَلَيْهِ، أَفْضَلَ مَا صَلَّيْتَ عَلَى أَحَدٍ

پسندیده، به راهت خواند، پس بر او درود فرست، برترین درودی که بر یکی

مِّنْ أَوْلِيَائِكَ، وَخَيْرَتِكَ مِنْ خَلْقِكَ؛ إِنَّكَ جَوَادٌ كَرِيمٌ.

از اولیایت، و برگزیدگان از آفریدگانت فرستادی، که تو بخشنده کریمی.

صلوات بر محمد بن علی علیهما السلام

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ بْنِ عَلِيٍّ بْنِ مُوسَى، عَلِمَ التَّقَى، وَنُورِ

خدایا درود فرست بر محمد بن علی بن موسی، نشانه تقوا، و نور

صلوات بر علی بن محمد علیهما السلام

الْهُدَى، وَمَعْدِنِ الْوَفَاءِ، وَفَرَعِ الْأَزْكِيَاءِ، وَخَلِيفَةِ الْأَوْصِيَاءِ،

هدایت، و معدن وفا، و نژاد پاکان، و جانشین و اوصیا،

وَأَمِينِكَ عَلَى وَحْيِكَ. اَللّٰهُمَّ فَكَمَا هَدَيْتَ بِهِ مِنَ الضَّلَالَةِ،

و امین تو بر وحی. خدایا چنان که به وسیله او مردم را از گمراهی به عرصه هدایت آوردی،

وَأَسْتَنْقَذْتَ بِهِ مِنَ الْحَيْرَةِ، وَأَرْشَدْتَ بِهِ مَنْ اهْتَدَى،

و از سرگردانی رهایی بخشیدی، و به وجود او راهنمایی کردی هر که را که هدایت یافت،

وَزَكَّيْتَ بِهِ مَنْ تَزَكَّى، فَصَلِّ عَلَيْهِ، أَفْضَلَ مَا صَلَّيْتَ عَلَى أَحَدٍ

و تربیت نمودی هر که را که تربیت شد، پس بر او درود فرست، برترین درودی که بر یکی

مِنْ أَوْلِيَائِكَ، وَبَقِيَّةِ أَوْصِيَائِكَ؛ إِنَّكَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ.

از اولیای، و باقیمانده اوصیای فرستادی، به درستی که تو عزیز حکیمی.

صلوات بر علی بن محمد علیهما السلام

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلَى عَلِيٍّ بْنِ مُحَمَّدٍ، وَصِيِّ الْأَوْصِيَاءِ، وَامَامِ

خدایا درود فرست بر علی بن محمد، جانشین اوصیا، و پیشوای

الْأَتَقِيَاءِ، وَخَلَفِ أَيْمَةَ الدِّينِ، وَالْحُجَّةَ عَلَى الْخَلَائِقِ أَجْمَعِينَ.

پرهیزگاران، و یادگار امامان دین، و حجت و همه آفریدگان.

اَللّٰهُمَّ كَمَا جَعَلْتَهُ نَوْراً يَسْتَضِيءُ بِهِ الْمُؤْمِنُونَ، فَبَشِّرْ بِالْجَزِيلِ

خدایا چنان که او را نوری قرار دادی، که مؤمنان به وسیله او روشنی جویند، پس به پاداش

مِنْ ثَوَابِكَ، وَأَنْذِرْ بِالْأَلِيمِ مِنْ عِقَابِكَ، وَحَذِّرْ بِأَسْكَ، وَذَكَّرْ

شایانت مژده داد، و به کیفر دردناکت بیم داد، و از صولت بر حذر داشت، و آیات را به یاد

بِآيَاتِكَ، وَأَحَلَّ حَلَالَكَ، وَحَرَّمَ حَرَامَكَ، وَبَيَّنَّ شَرَايِعَكَ

مردم انداخت، و حلال را حلال نموده، و حرمت را حرام کرد، و قوانین و واجبات

وَفَرَايِضَكَ، وَحَضَّ عَلَى عِبَادَتِكَ، وَأَمَرَ بِطَاعَتِكَ، وَنَهَى عَنْ

را بیان فرمود، و مردم را به بندگی ات ترغیب نمود و به طاعتت فرمان داد، و از نافرمانی ات

مَعْصِيَتِكَ، فَصَلِّ عَلَيْهِ، أَفْضَلَ مَا صَلَّيْتَ عَلَى أَحَدٍ مِنْ

بازداشت، پس بر او درود فرست، برترین درودی که بر یکی از

أُولِيَّائِكَ، وَذُرِّيَّةِ أَنْبِيَائِكَ؛ يَا إِلَهَ الْعَالَمِينَ.

اولیای، و نسل پیامبرانت فرستادی، ای معبود جهانیان.

راوی این صلوات، ابو محمد یمنی گفت: چون حضرت عسگری علیه السلام از ذکر صلوات بر پدرشان فارغ شد، و نوبت به خود آن جناب رسید، ساکت ماند، عرضه داشتم: کیفیت صلوات بر باقی را بفرمایید، فرمود: اگر نه این بود، که ذکر این نکته از نشانه‌های دین است و خدا ما را امر فرموده که به اهلش برسانیم، هر آینه دوست داشتم ساکت بمانم، ولی چون در بیان دین است پس بنویس.

صلوات بر حسن بن علی علیهما السلام

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ [بْنِ مُحَمَّدٍ]، أَلْبَرِّ التَّقِيِّ،

خدایا درود فرست بر حسن بن علی بن محمد، نیکوکار، پرهیزگار،

الصَّادِقِ الْوَفِيِّ، النُّورِ الْمُضِيِّ، خَازِنِ عِلْمِكَ، وَالْمُذَكِّرِ

صادق، وفادار، نور تابنده، خزانة دار دانشت، به یاد انداز

بِتَوْحِيدِكَ، وَوَلِيِّ أَمْرِكَ، وَخَلْفِ أُمَّةِ الدِّينِ، الْهُدَاةِ الرَّاشِدِينَ،

توحیدت، و ولی امرت، و یادگار پیشوایان دین، آن راهنمایان رشد یافته،

وَالْحُجَّةِ عَلَى أَهْلِ الدُّنْيَا، فَصَلِّ عَلَيْهِ يَا رَبِّ، أَفْضَلَ مَا صَلَّيْتَ

و حجت بر اهل دنیا، پس بر او درود فرست، ای پروردگار، برترین درودی که

عَلَى أَحَدٍ مِنْ أَصْفِيَائِكَ وَحُجَجِكَ، وَأَوْلَادِ رُسُلِكَ؛ يَا إِلَهَ

بر یکی از برگزیدگان و حجت‌های، و اولاد رسولانت فرستادی، ای معبود

العالمين.

جهانیان.

صلوات بولی الامر المستطرد علیہ

صلوات بولی الامر المستطرد علیہ

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰی وَلِيِّكَ وَابْنِ اَوْلِيَاكَ ، الَّذِيْنَ فَرَضْتَ طَاعَتَهُمْ ،

خدا یا درود فرست بر نماینده ات و فرزند نمایندگانت، آنان که فرمانبرداری از آنها را لازم نمودی،

وَ اَوْجَبْتَ حَقَّهُمْ ، وَاَذْهَبْتَ عَنْهُمْ الرِّجْسَ ، وَطَهَّرْتَهُمْ

و حقشان را واجب گردانیدی، و پلیدی را از آنها بردی، و پاکشان نمودی، پاک کردنی درخور

تَطْهِيرًا . اَللّٰهُمَّ اَنْصُرْهُ وَاَنْتَصِرْ بِهِ لِدِينِكَ ، وَاَنْصُرْ بِهِ اَوْلِيَاءَكَ

و شایسته. خدا یا یاری اش کن، و به وسیله او برای دینت یاری رسان، و به دست او یاری فرما دوستانت

وَ اَوْلِيَاءَهُ ، وَ شِيعَتَهُ وَاَنْصَارَهُ ، وَاجْعَلْنَا مِنْهُمْ . اَللّٰهُمَّ اَعِذْهُ

و دوستانش و شیعیان و یاورانش را، و ما را از آنان قرار ده. خدا یا به او پناه ده

مِنْ شَرِّ كُلِّ بَاغٍ وَطَاغٍ ، وَمِنْ شَرِّ جَمِيعِ خَلْقِكَ ، وَاحْفَظْهُ مِنْ

از شر هر متجاوز و سرکش، و از شر همه آفریدگانت، و او را حفظ کن، از پیش رویش

بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ ، وَعَنْ يَمِينِهِ وَعَنْ شِمَالِهِ ، وَاحْرُسْهُ

و از پشت سرش، و از جانب راستش، و از طرف چپش، و نگهبانی اش کن

وَ اَمْنَعْهُ اَنْ يُّوَصَلَ اِلَيْهِ بِسُوءٍ ، وَاحْفَظْ فِيْهِ رَسُوْلَكَ وَآلَ

و جلوگیری فرما از اینکه پیش آمد بدی به او در رسد، و پیامبرت و خاندان

رَسُوْلِكَ ، وَاظْهِرْ بِهِ الْعَدْلَ ، وَاَيِّدْهُ بِالنَّصْرِ ، وَاَنْصُرْ نَاصِرِيْهِ ،

پیامبرت را در وجود او حفظ فرما، و عدالت را به او آشکار کن، و وی را با پیروزی تأیید کن، یاورش را یاری ده،

وَ اخْذُلْ خَاذِلِيْهِ ، وَاَقْصِمْ بِهِ جَبَابِرَةَ الْكُفْرِ ، وَاَقْتُلْ بِهِ الْكُفَّارَ

و دریغ کننده از یاری اش را خوار گردان، و به دست او گردنکشان کفر را درهم شکن، و کافران

وَالْمُنَافِقِيْنَ ، وَ جَمِيعَ الْمُلْحِدِيْنَ ، حَيْثُ كَانُوا مِنْ مَّشَارِقِ

و منافقان و تمام بی دینان را به قتل برسان، هر کجا که هستند، در مشرقهای

الْاَرْضِ وَمَغَارِبِهَا ، وَبَرِّهَا وَبَحْرِهَا ، وَاَمْلَأْ بِهِ الْاَرْضَ عَدْلًا ،

زمین و مغربهایش، در خشکیها و دریاهایش و به وسیله او زمین را از عدالت پر کن،

وَ اظْهِرْ بِهِ دِيْنَ نَبِيِّكَ ، عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ السَّلَامُ ، وَاجْعَلْنِي الْاَلِیُّمَ مِنَ

و دین (بر او و خاندانش درود باد) را به او نمایان فرما، و قرار ده مرا خدایا از

أَنْصَارِهِ وَأَعْوَانِهِ ، وَاتَّبَاعِهِ وَشِيعَتِهِ ، وَأَرِنِي فِي آلِ مُحَمَّدٍ

یاران و مددکاران و پیروان و شیعیانش، و درباره خاندان محمد به من بنمایان،

مَا يَأْمُلُونَ ، وَفِي عَدُوِّهِمْ مَا يَحْذَرُونَ ؛ إِلَهَ الْحَقِّ آمِينَ .

آنچه را که آرزو دارند، و درباره دشمنانشان آنچه را که بیم دارند، ای معبود حق آمین.

خاتمه

در بیان زیارت پیامبران عظماء امامزادگان عالی مقام
و زیارت قبور مؤمنان اسکن الله دار السلام
و مشتمل است بر بخش:

بخش اول: در زیارت پیامبران عظام است. بدان که تکریم و تعظیم پیامبران علیهم السلام عقلاً و شرعاً لازم ﴿لَا تُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْ رُسُلِهِ﴾ و زیارتشان، پسندیده و راجح است. علما به استحباب زیارت آن بزرگواران تصریح فرموده‌اند، و عدد آن بزرگواران گرچه بسیار، ولی قبرهای معلوم آنان بسیار اندک است، و قبور آنهایی که فعلاً در خاطر خود حاضر دارم از این قرار است: حضرت آدم و حضرت نوح که این دو بزرگوار در مرقد منور حضرت امیر مؤمنان علیه السلام مدفونند. حضرت ابراهیم علیه السلام در قدس خلیل، که نزدیکی بیت المقدس قرار دارد، مدفون است، و در جوار آن حضرت جناب ساره زوجه او، و جناب اسحاق و یعقوب و یوسف علیهم السلام مدفونند. و حضرت اسماعیل علیه السلام و مادرش هاجر در مسجد الحرام در پیرامون حجر مدفونند. و نیز قبور بعضی از پیامبران علیهم السلام در آنجاست. از حضرت باقر علیه السلام روایت شده: مابین رکن و

مقام مملو از قبور پیامبران است، و از حضرت صادق علیه السلام روایت شده: مابین رکن یمانی و حجر الاسود، هفتاد پیامبر مدفونند. در بیت المقدس، قبور عده‌ای از پیامبران مانند حضرت داود و سلیمان علیهما السلام و غیر آن دو بزرگوار قرار دارد، که نزد اهل آنجا معروفند. قبر جناب زکریا علیه السلام در شهر حلب مشهور است، و برای جناب یونس علیه السلام در شریعه کوفه بقعه و قبه‌ای معروف است، و قبر حضرت هود و صالح علیهما السلام در نجف اشرف مشهور، و مرقد حضرت ذی الکفل علیه السلام در کنار شطّ فرات نزدیک کوفه به مساحت چند فرسخ معروف و در شهر موصل مرقد جرجیس پیغمبر علیه السلام و در بیرون شهر قبر شیث هبة الله علیه السلام و در شهر شوش قبر دانیال علیه السلام و در برابر مسجد براثا قبر جناب یوشع و غیر اینها سلام الله علیهم اجمعین واقع شده است.

کیفیت زیارت پیامبران: در اخبار، زیارت ویژه‌ای برای این بزرگواران به نظر نرسیده مگر زیارت آدم و نوح علیهما السلام که در باب زیارت حضرت امیرمؤمنان علیه السلام گذشت، ولی از روایت زیارت جامعه که ما آن را اول زیارات جامعه قرار دادیم، استفاده می‌شود، که پیامبران هم به آن زیارت می‌شوند. شاهد بر این مطلب آن که، شیخ بزرگوار محمد

ابن مشهدی در کتاب مزار، و سید اجل علی ابن طاووس در کتاب «مصباح الزائر» و غیر ایشان رضوان الله علیهم در آداب ورود به کوفه، همین زیارت شریفه را برای مشهد حضرت یونس علیه السلام ذکر کرده‌اند. و گمان آن است که نقل زیارت مذکور توسط ایشان، از مفهوم عامّ روایت استفاده شده. در هر صورت، اگر کسی آن زیارت جامعه را در آرامگاههای شریف پیامبران علیهم السلام بخواند مناسب است، و چون زیارت در صفحات گذشته ذکر شد، نیازمند به نقل آن در اینجا نیستیم، هر که می‌خواهد، به زیارت اول زیارات جامعه [صفحه ۱۳۲۴] مراجعه کند، و از فیض عظیم آن، خود را بهره‌مند سازد.

بخش دوم : در زیارت امامزادگان عظام: که قبورشان محلّ فیوضات و برکات، و موضع نزول رحمت و عنایات الهیّه است، و علمای اعلام به استحباب زیارت قبور ایشان تصریح فرموده‌اند. و بحمد الله تعالی در اکثر شهرهای شیعه قبورشان موجود، بلکه در روستاها و بیابانها، و اطراف کوهها و درّه‌ها، پیوسته پناهگاه درماندگان، و مأوای واماندگان و پناه ستمدیدگان، و موجب تسلی دل‌های پژمرده‌گان بوده است، و تا روز قیامت خواهد بود، و از بسیاری از ایشان

کرامات و خوارق عادات مشاهده شده. ولی پوشیده نماند که امامزاده‌ای که انسان، با اطمینان خاطر، به خاطر درک فیوضات، و زدودن رنجها و غصه‌ها، به جانب قبر شریفش، بار سفر ببندد، و شدّ رحال کند، باید نسبت به او دو مطلب را رعایت کند، آنگاه به قصد زیارت حرکت کند. اول: جلالت مقام، و عظمت شأن صاحب آن مرقد، علاوه بر شرافت نسب او، که این دو معنا، از کتابهای حدیث و انساب [علم نسب‌شناسی] و تاریخ شناخته می‌شود. دوم: معلوم بودن قبر آن سید جلیل و صحت نسبت قبر به او، و زمینه جمع بین این دو مطلب بسیار کم است. و ما در کتاب «هدیه الزائر» به ذکر جمعی از ایشان اشاره کرده‌ایم. و در کتاب «نفثة المصدور» و «منتهی الآمال» اشاره به محسن بن حسین علیه السلام نمودیم، و چون در این کتاب گنجایش ذکر نیست، تنها به ذکر دو نفر از ایشان اکتفا می‌نماییم.

زیارت حضرت معصومه علیها السلام در قم

اول: سیده جلیله معظمه حضرت فاطمه دختر موسی بن جعفر علیه السلام که به حضرت معصومه علیها السلام شهرت دارد و قبر شریفش در شهر مقدس قم، معروف و مشهور است و دارای

بارگاه والا و ضریح و صحنهای متعدد و خدمه بسیار، و موقوفات زیادی می باشد و روشنی چشم اهل قم و مأوی و پناهگاه عموم مردم است و هر سال جمعیتی فراوان از شهرهای دور، بار سفر می بندند و رنج راه می کشند، تا به درک فیوضات از زیارت آن معظمه نایل گردند و فضیلت و جلالت آن حضرت از اخبار بسیار، استفاده می شود. شیخ صدوق به سند حسن، [سندی در حد صحیح] از سعد بن سعد روایت کرده که از حضرت رضا علیه السلام درباره فاطمه دختر موسی بن جعفر علیه السلام سؤال کرد؛ حضرت فرمود: هر که او را زیارت کند، برای او بهشت است. و به سند معتبر دیگر، از فرزند آن حضرت، امام جواد علیه السلام روایت شده که هر که عمه مرا در قم زیارت کند، بهشت برای اوست. علامه مجلسی رحمته الله از بعضی کتابهای زیارات، نقل کرده: علی بن ابراهیم، از پدرش، از سعد اشعری قمی، از حضرت رضا علیه السلام روایت کرده که آن حضرت فرمود: ای سعد، از ما نزد شما قبری هست، گفتم فدایت شوم قبر فاطمه، دختر امام موسی علیه السلام را می فرمایی؟ فرمود: بَلَى مَنْ زَارَهَا عَارِفًا بِحَقِّهَا فَلَهُ الْجَنَّةُ چون به نزد قبر آن

آری هر که او را زیارت کند، در حالی که عارف به حقش باشد، بهشت برای اوست.

زیارت حضرت معصومه علیها السلام در قم

حضرت برسی، بالای سر، روبه قبله بایست، و سی و چهار مرتبه
 اللَّهُ أَكْبَرُ و سی و سه مرتبه سُبْحَانَ اللَّهِ و سی و سه مرتبه الْحَمْدُ لِلَّهِ
 بگو، آنگاه بخوان:

السَّلَامُ عَلَى آدَمَ صَفْوَةِ اللَّهِ. السَّلَامُ عَلَى نُوحٍ نَبِيِّ اللَّهِ. السَّلَامُ

سلام بر آدم برگزیده خدا، سلام بر نوح پیامبر خدا، سلام

عَلَى إِبْرَاهِيمَ خَلِيلِ اللَّهِ. السَّلَامُ عَلَى مُوسَى كَلِيمِ اللَّهِ. السَّلَامُ عَلَى

بر ابراهیم دوست خدا سلام بر موسی همسخن خدا، سلام بر

عِيسَى رُوحِ اللَّهِ. السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ؛ السَّلَامُ عَلَيْكَ

عیسی روح خدا، سلام بر تو ای رسول خدا سلام بر تو

يَا خَيْرَ خَلْقِ اللَّهِ؛ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا صَفِيَّ اللَّهِ؛ السَّلَامُ عَلَيْكَ

ای بهترین خلق خدا، سلام بر تو ای برگزیده خدا، سلام بر تو

يَا مُحَمَّدَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ، خَاتَمَ النَّبِيِّينَ. السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا

ای محمد بن عبد الله خاتم پیامبران، سلام بر تو ای

أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ، عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ، وَصِيِّ رَسُولِ اللَّهِ. السَّلَامُ

امیر مؤمنان علی بن ابیطالب، جانشین رسول خدا، سلام

عَلَيْكَ يَا فَاطِمَةُ، سَيِّدَةَ نِسَاءِ الْعَالَمِينَ. السَّلَامُ عَلَيْكُمَا يَا

بر تو ای فاطمه سرور بانوان جهانیان، سلام بر شما ای

سِبْطَى نَبِيِّ الرَّحْمَةِ، وَسَيِّدَى شَبَابِ أَهْلِ الْجَنَّةِ. السَّلَامُ

دو فرزندزاده پیامبر رحمت، و دو سرور جوانان اهل بهشت، سلام

عَلَيْكَ يَا عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ، سَيِّدَ الْعَابِدِينَ، وَقُرَّةَ عَيْنٍ

بر تو ای علی بن الحسین، سرور عبادت کنندگان، و روشنی چشم

التَّائِبِينَ. السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا مُحَمَّدَ بْنَ عَلِيٍّ، بِأَقْرَبِ الْعِلْمِ بَعْدَ

باینندگان، سلام بر تو ای محمد بن علی، شکافته دانش پس

النَّبِيِّ. السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا جَعْفَرَ بْنَ مُحَمَّدٍ، الصَّادِقَ الْبَارَّ

از پیامبر، سلام بر تو ای جعفر بن محمد، راستگوی نیکوکار

زیارت حضرت معصومه علیها السلام در قم

الْأَمِينَ . السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا مُوسَى بْنَ جَعْفَرٍ ، الطَّاهِرَ الطُّهْرَ .

امین، سلام بر تو ای موسی بن جعفر، امام پاک و پاکیزه،

السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا عَلِيَّ بْنَ مُوسَى ، الرِّضَا المُرْتَضَى . السَّلَامُ عَلَيْكَ

سلام بر تو ای علی بن موسی الرضا امام پسندیده، سلام بر تو

يَا مُحَمَّدَ بْنَ عَلِيٍّ التَّقِيَّ . السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا عَلِيَّ بْنَ مُحَمَّدٍ ، النَّقِيِّ

ای محمد بن علی تقی، سلام بر تو ای علی بن محمد نقی

النَّاصِحِ الْأَمِينِ . السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا حَسَنَ بْنَ عَلِيٍّ . السَّلَامُ عَلَى

اندرزگوی امین، سلام بر تو ای حسن بن علی، سلام بر

الْوَصِيِّ مِنْ بَعْدِهِ . اَللّهُمَّ صَلِّ عَلَى نُورِكَ وَسِرَاجِكَ ، وَوَلِيِّ

وصی پس از او. خدایا درود فرست بر نورت، و چراغت، و نماینده

وَلِيِّكَ ، وَوَصِيِّ وَصِيِّكَ ، وَحُجَّتِكَ عَلَى خَلْقِكَ . السَّلَامُ

نماینده ات، و جانشین جانشینت، حجتت بر آفریدگانت، سلام

عَلَيْكَ يَا بِنْتَ رَسُولِ اللَّهِ ؛ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا بِنْتَ فَاطِمَةَ

بر تو ای دختر رسول خدا، سلام بر تو ای دختر فاطمه

وَ خَدِيجَةَ ؛ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا بِنْتَ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ ؛ السَّلَامُ

و خدیجه، سلام بر تو ای دختر امیر مؤمنان، سلام

عَلَيْكَ يَا بِنْتَ الْحَسَنِ وَالْحُسَيْنِ ؛ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا بِنْتَ وَلِيِّ

بر تو ای دختر حسن و حسین، سلام بر تو ای دختر ولی

اللَّهِ ؛ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا أُخْتَ وَلِيِّ اللَّهِ ؛ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا عَمَّةَ وَلِيِّ

خدا، سلام بر تو ای خواهر ولی خدا، سلام بر تو ای عمه ولی

اللَّهِ ؛ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا بِنْتَ مُوسَى بْنِ جَعْفَرٍ ، وَرَحْمَةُ اللَّهِ

خدا، سلام و رحمت و برکات خدا بر تو ای دختر موسی بن جعفر،

وَبَرَكَاتُهُ ؛ السَّلَامُ عَلَيْكَ عَرَّفَ اللَّهُ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ فِي الْجَنَّةِ ،

سلام بر تو، خدا بین ما و شما در بهشت شناسایی برقرار کند،

وَحَشَرَنَا فِي زُمرَتِكُمْ ، وَأَوْرَدَنَا حَوْضَ نَبِيِّكُمْ ، وَسَقَانَا بِكَأْسِ

و در گروهتان محشور دارد، و بر حوض پیامبرتان واردمان نماید، و به ما با جام

زیارت حضرت معصومه علیها السلام در قم

جَدِّكُمْ ، مِنْ يَدِ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ ، صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ . أَسْأَلُ

جدتان ، از دست علی بن ابی طالب بنوشاند دروهای خدا بر شما باد ، از خدا

اللَّهُ أَنْ يُرِينَا فِيكُمْ السُّرُورَ وَالْفَرَجَ ، وَأَنْ يَجْمَعَنَا وَإِيَّاكُمْ فِي

خواستارم که به ما درباره شما خوشحالی و گشایش بنماید ، و ما و شما را در

زُمْرَةِ جَدِّكُمْ مُحَمَّدٍ ، صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ ، وَأَنْ لَا يَسْلُبَنَا

گروه جدتان محمد (درود خدا بر او و خاندانش) گرد آورد ، و معرفت شما را

مَعْرِفَتَكُمْ ؛ إِنَّهُ وَلِيُّ قَدِيرٍ . اتَّقَرَّبُ إِلَى اللَّهِ بِحُبِّكُمْ ، وَالْبَرَاءَةِ

از ما باز نگیرد ، به راستی او سرپرستی تواناست . به درگاه خدا به سبب دوستی شما ، و بیزارى

مِنْ أَعْدَائِكُمْ ، وَالتَّسْلِيمِ إِلَى اللَّهِ ، رَاضِيًا بِهِ غَيْرَ مُنْكَرٍ

از دشمنانتان ، و تسلیم بودن به خدا ، تقرب می جویم ، در حال خشنودى به آن ، نه با انکار

وَلَا مُسْتَكْبِرٍ ، وَعَلَى يَقِينٍ مَا آتَى بِهِ مُحَمَّدٌ ، وَبِهِ رَاضٍ ، نَطْلُبُ

و تکبر بلکه بر پایه یقین به آنچه محمد آن را آورده ، و به آن خشنودم ، به این امور

بِذَلِكَ وَجْهَكَ يَا سَيِّدِي . اللَّهُمَّ وَرِضَاكَ وَالْدَّارَ الْآخِرَةَ ؛ يَا

خاطر تو را می خواهم ای آقای من ، خدایا خشنودى ات و خانه آخرت را می خواهم . ای

فَاطِمَةُ أَشْفَعْنِي لِي فِي الْجَنَّةِ ، فَإِنَّ لَكَ عِنْدَ اللَّهِ شَأْنًا مِنَ الشَّانِ .

فاطمه درباره بهشت برایم شفاعت کن ، به درستی که برای تو نزد خدا مقامی از مقامات بلند است .

اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ أَنْ تَخْتِمَ لِي بِالسَّعَادَةِ ، فَلَا تَسْلُبْ مِنِّي مَا أَنَا

خدایا از تو می خواهم ، که سرانجام کارم را به خوشبختی ختم کنی ، و آنچه را در انهم از دستم مگیری ،

فِيهِ ، وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ ، الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ . اللَّهُمَّ

و جنبش و نیروی جز به خدای والای بزرگ نیست . خدایا

اسْتَجِبْ لَنَا ، وَتَقَبَّلْهُ بِكَرَمِكَ وَعِزَّتِكَ ، وَبِرَحْمَتِكَ

برای ما اجابت کن ، و آن را به کرم و عزت و به رحمت

وَعَافِيَّتِكَ ؛ وَصَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ أَجْمَعِينَ ، وَسَلَّمْ تَسْلِيمًا ؛

و عافیت بپذیر ، و درود خدا بر محمد و همه خاندان او ، و بر آنان سلام ، سلامی کامل ،

يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ .

ای مهربان ترین مهربانان .

دوم: امام زاده لازم التعظیم، جناب عبد العظیم، که نسب شریفش به چهار واسطه، به سبط جلیل حضرت خیر الوری امام حسن مجتبی علیه السلام به این طریق منتهی می گردد: عبد العظیم بن عبد الله بن علی بن الحسن بن زید بن الحسن بن علی بن ابی طالب. قبر شریفش در منطقه ری معلوم و مشهور، و مأوی و پناهگاه عموم مردم است، و بلندی مقام و جلالت شأن آن حضرت، روشن تر از آفتاب است، چه آن جناب علاوه بر آنکه از دودمان حضرت خاتم النبیین صلی الله علیه و آله می باشد از بزرگان راویان و اعظم علما و زاهدان و عابدان و صاحب تقوا و پرهیز و از اصحاب حضرت جواد، و حضرت هادی علیهما السلام است، و به خدمت ایشان، نهایت توسّل و انقطاع را داشته است، و از آن بزرگواران، احادیث بسیار روایت کرده. صاحب کتاب «خطب امیرالمؤمنین» و کتاب «یوم و لیل» است و اوست که دین خود را بر امام زمانش حضرت هادی علیه السلام عرضه کرد و حضرت او را تصدیق کرد و فرمود: یا ابا القاسم، هَذَا وَاللّٰهُ دِیْنُ اللّٰهِ الَّذِی

ای ابا القاسم، این است به خدا قسم دین خدا، که برای

ارتضاء لِعِبَادِهِ، فَاثَبْتَ عَلَيْهِ، ثَبَّتَكَ اللّٰهُ بِالْقَوْلِ الثَّابِتِ فِي

بندگانش پسندیده، پس بر آن پایدار باش، خدا تو را در دنیا و آخرت بر گفتار پایدار،

الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ. صاحب بن عبّاد، رسالۀ مختصری در حالات

پاینده بدارد.

آن جناب نوشته که شیخ ما، مرحوم ثقة الاسلام نوری، در خاتمه مستدرک، آن را نقل کرده در آن کتاب و در رجال شیخ نجاشی آمده: حضرت عبدالعظیم از سلطان زمان خود ترسید، و گریخت، و به عنوان آنکه قاصد و پیک است، در شهرها گردش می کرد تا به ری آمد، و در ساربانان مخفی شد، و بنا بر روایت نجاشی در سردابی در خانه یکی از شیعیان، در سکه الموالی پنهان گشت، و در آنجا عبادت خدا می کرد و روزها را روزه می داشت و شبها به نماز می ایستاد، و پنهان از دید مردم بیرون می آمد، و قبری را که در برابر قبر او به فاصله یک راهرو است زیارت می کرد، و می گفت: این قبر مردی از فرزندان موسی بن جعفر علیه السلام است، و پیوسته در آنجا بود و یکی دو نفر از شیعه، از احوال او با خبر می شدند، تا آنکه بیشتر مردم ری او را شناختند، پس شخصی از شیعیان، حضرت رسالت پناه را در خواب دید، که فرمود: مردی از فرزندان مرا، از سکه الموالی برخوانند داشت، و کنار درخت سیب، در باغ عبدالجبار بن عبد الوهاب، دفن خواهند کرد، و اشاره

فرمود به همان مکانی که در آنجا دفن شد، بیننده خواب نزد صاحب باغ رفت، تا آن درخت و جایش را از صاحب باغ بخرد، مالک باغ به او گفت: این درخت و جایش را برای چه می خری؟ خریدار خوابش را تعریف کرد، صاحب باغ گفت: من نیز چنین خوابی دیده ام، و جای این درخت را با تمام باغ وقف بر آن سید، و سایر شیعیان کرده ام، که اموات خود را در آنجا دفن کنند. حضرت عبد العظیم پس از مدتی بیمار شد، و بر اثر آن بیماری به رحمت ایزدی پیوست، چون او را برای غسل دادن برهنه کردند، در جیب لباسش ورقه ای یافتند، که نسب شریف خود را در آن نوشته بود: منم ابو القاسم عبد العظیم فرزند عبد الله فرزند علی، فرزند حسن، فرزند زید، فرزند امام حسن، فرزند علی بن ابی طالب علیه السلام.

صاحب بن عباد، در وصف دانش عبد العظیم فرموده: ابوتراب رویانی روایت کرده که گفت: از ابو حمّاد رازی شنیدم که می گفت: در شهر سُرّمن رَای بر حضرت امام علی النقی علیه السلام وارد شدم، پس پاره ای از مسائل حلال و حرام خود را، از آن حضرت پرسیدم. سؤالات مرا پاسخ دادند، زمانی که برای بیرون آمدن از سُرّمن رای، با آن حضرت وداع کردم به

من فرمودند: ای حمّاد هرگاه چیزی از امور دینت بر تو مشکل شد، در ناحیه خود، یعنی در شهر ری، از عبد العظیم بن عبد الله حسنی پرس، و سلام مرا به او برسان. محقق داماد در کتاب «رواشح» گفته، احادیث بسیاری در فضیلت زیارت حضرت عبد العظیم روایت شده، از جمله آمده است: هر که قبر او را زیارت کند، بهشت بر او واجب می شود، و شیخ بزرگوار شهید ثانی در حواشی کتاب «خلاصه» همین روایت را از بعضی نسب شناسان نقل فرموده، و ابن بابویه و ابن قولویه به سند معتبر روایت کرده اند، که مردی از اهل ری، خدمت حضرت امام علی النقی علیه السلام رفت، حضرت پرسید کجا بودی؟ عرض کرد به زیارت امام حسین علیه السلام رفته بودم، فرمود: اگر قبر عبد العظیم را که نزد شماست، زیارت می کردی، هر آینه مانند کسی بودی که امام حسین علیه السلام را زیارت کرده باشد.

فقیر گوید: علما برای آن بزرگوار زیارتی نقل نکرده اند، مگر فخر المحققین آقا جمال الدین، که در کتاب «مزار» خود فرموده زیارت آن حضرت به این صورت مناسب است:

زیارت حضرت عبدالعظیم علیه السلام

السَّلَامُ عَلَى آدَمَ صَفْوَةِ اللَّهِ. السَّلَامُ عَلَى نُوحٍ نَبِيِّ اللَّهِ. السَّلَامُ

سلام بر آدم برگزیده خدا، سلام بر نوح پیامبر خدا، سلام

عَلَى إِبْرَاهِيمَ خَلِيلِ اللَّهِ. السَّلَامُ عَلَى مُوسَى كَلِيمِ اللَّهِ. السَّلَامُ عَلَى

بر ابراهیم دوست خدا سلام بر موسی همسخن خدا، سلام بر

عِيسَى رُوحِ اللَّهِ. السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ؛ السَّلَامُ عَلَيْكَ

عیسی روح خدا، سلام بر تو ای رسول خدا سلام بر تو

يَا خَيْرَ خَلْقِ اللَّهِ؛ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا صَفِيَّ اللَّهِ؛ السَّلَامُ عَلَيْكَ

ای بهترین خلق خدا، سلام بر تو ای برگزیده خدا، سلام بر تو

يَا مُحَمَّدَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ، خَاتَمَ النَّبِيِّينَ. السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا أَمِيرَ

ای محمد بن عبد الله خاتم پیامبران، سلام بر تو ای امیر

الْمُؤْمِنِينَ، عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ، وَصِيِّ رَسُولِ اللَّهِ. السَّلَامُ عَلَيْكَ

مؤمنان علی بن ابی طالب، جانشین رسول خدا سلام بر تو

يَا فَاطِمَةَ، سَيِّدَةَ نِسَاءِ الْعَالَمِينَ. السَّلَامُ عَلَيْكُمَا يَا سِبْطَيَّ

ای فاطمه سرور بانوان جهانیان، سلام بر شما ای دو فرزند زاده پیامبر

الرَّحْمَةِ، وَسَيِّدَى شَبَابِ أَهْلِ الْجَنَّةِ. السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا عَلِيَّ بْنَ

رحمت، و دو سرور جوانان اهل بهشت، سلام بر تو ای علی بن

الْحُسَيْنِ، سَيِّدَ الْعَابِدِينَ، وَقُرَّةَ عَيْنِ النَّاطِرِينَ. السَّلَامُ عَلَيْكَ

الحسین سرور عبادت کنندگان، و نور چشم بینندگان، سلام بر تو

يَا مُحَمَّدَ بْنَ عَلِيٍّ، بِإِقْرِ الْعِلْمِ بَعْدَ النَّبِيِّ. السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا جَعْفَرَ

ای محمد بن علی، شکافنده دانش، پس از پیامبر، سلام بر تو ای جعفر

ابْنَ مُحَمَّدٍ، الصَّادِقَ الْبَارَّ الْأَمِينَ. السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا مُوسَى بْنَ

بن محمد راستگوی نیکوکار امین، سلام بر تو ای موسی بن

جَعْفَرٍ، الطَّاهِرَ الطُّهَرَ. السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا عَلِيَّ بْنَ مُوسَى،

جعفر، پاک و پاکیزه، سلام بر تو ای علی بن موسی الرضا،

الرِّضَا الْمُتَرْتَضَى. السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا مُحَمَّدَ بْنَ عَلِيٍّ التَّقَى. السَّلَامُ

امام پسندیده، سلام بر تو ای محمد بن علی پرهیزگار، سلام

زیارت حضرت عبدالعظیم علیه السلام

عَلَيْكَ يَا عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدٍ ، النَّقِيُّ النَّاصِحَ الْأَمِينَ . السَّلَامُ عَلَيْكَ

بر تو ای علی بن محمد النقی، خیر خواه امین، سلام بر تو

يَا حَسَنَ بْنَ عَلِيٍّ . السَّلَامُ عَلَى الْوَصِيِّ مِنْ بَعْدِهِ . اَللّٰهُمَّ صَلِّ

ای حسن بن علی، سلام بر جانشین پس از او، پروردگارا درود فرست

عَلَى نَوْرِكَ وَسِرَاجِكَ ، وَوَلِيِّ وَلِيِّكَ ، وَوَصِيِّ وَصِيِّكَ ،

بر نورت و چراغت، و نماینده و نماینده ات، و جانشین و جانشینت،

وَحُجَّتِكَ عَلَى خَلْقِكَ . السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا السَّيِّدُ الزَّكِيُّ ،

و حجّت بر آفریدگانت، سلام بر تو ای سرور پاکیزه

وَالطَّاهِرُ الصَّفِيُّ ؛ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا بَنَ السَّادَةِ الْأَطْهَارِ ؛

و پاک و برگزیده، سلام بر تو ای فرزند سروران پاک،

السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا بَنَ الْمُصْطَفَيْنِ الْأَخْيَارِ . السَّلَامُ عَلَى رَسُولِ

سلام بر تو ای فرزند برگزیدگان و خوبان، سلام و رحمت

اللَّهِ ، وَ عَلَى ذُرِّيَّةِ رَسُولِ اللَّهِ ، وَ رَحْمَةُ اللَّهِ وَ بَرَكَاتُهُ . السَّلَامُ عَلَى

و برکات خدا بر رسول خدا و بر فرزندان رسول خدا. سلام بر

الْعَبْدِ الصَّالِحِ ، الْمُطِيعِ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ، وَلِرَسُولِهِ

بنده شایسته، فرمانبردار پروردگار جهانیان، و پیرو رسول او

وَلِأَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ ؛ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا أَبَا الْقَاسِمِ ، ابْنَ السَّبْطِ

و امیر مؤمنان، سلام بر تو ای ابا القاسم فرزند سبط نجیب

الْمُنْتَجَبِ الْمُجْتَبَى ؛ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا مَنْ بِزِيَارَتِهِ ثَوَابُ زِيَارَةِ

برگزیده، سلام بر تو ای کسی که به زیارتش، ثواب زیارت

سَيِّدِ الشُّهَدَاءِ يُرْتَجَى ؛ السَّلَامُ عَلَيْكَ عَرَفَ اللَّهُ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ

سید الشهداء امید می رود، سلام بر تو، خدا میان ما و شما

فِي الْحَبَّةِ ، وَحَشَرْنَا فِي زُمْرَتِكُمْ ، وَأَوْرَدْنَا حَوْضَ نَبِيِّكُمْ ،

در بهشت، شناسایی برقرار کند، و در گروهتان محشور فرماید، و به حوض پیامبران وارد سازد،

وَسَقَانَا بِكَأْسِ جَدِّكُمْ ، مِنْ يَدِ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ ، صَلَوَاتُ

و به ما با جام جدّتان از دست علی بن ابیطالب بنوشاند، درود

زیارت حضرت عبدالعظیم علیه السلام

اللَّهُ عَلَيَّكُمْ . أَسْأَلُ اللَّهَ أَنْ يُرِينَا فِيكُمْ السُّرُورَ وَالْفَرَجَ ، وَأَنْ

خدا بر شما، از خدا می خواهم که به ما درباره شما، خوشحالی و گشایش بنمایاند، و ما

يَجْمَعُنَا وَإِيَّاكُمْ فِي زُمْرَةِ جَدِّكُمْ مُحَمَّدٍ ، صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ ،

و شما را در گروه جدتان محمد درود خدا بر او و خاندانش گرد آورد،

وَأَنْ لَا يَسْلُبْنَا مَعْرِفَتَكُمْ ؛ إِنَّهُ وَلِيُّ قَدِيرٌ . اتَّقَرَّبُ إِلَى اللَّهِ

و معرفت شما را از ما باز نگیرد، و او سرپرست توانایی است، من با

بِحُبِّكُمْ ، وَالْبَرَاءَةِ مِنْ أَعْدَائِكُمْ ، وَالتَّسْلِيمِ إِلَى اللَّهِ ، رَاضِيًا بِهِ

دوستی شما، و بیزاری از دشمنانتان، و تسلیم بودن به خدا، تقرب به

غَيْرِ مُنْكَرٍ وَلَا مُسْتَكْبِرٍ ، وَعَلَى يَقِينٍ مَا آتَى بِهِ مُحَمَّدٌ ، نَطْلُبُ

خدا می جویم، با خشنود بودن به آن، بدون انکار و تکبر، و به یقین به آنچه محمد آن را آورده، به این امر

بِذَلِكَ وَجْهَكَ يَا سَيِّدِي . اَللّهُمَّ وَرِضَاكَ وَالِدَارَ الْآخِرَةَ ؛

و خاطر تو را می جویم ای سرور من، خدایا خشنودی تو، و خانه آخرت را می خواهم،

يَا سَيِّدِي وَابْنَ سَيِّدِي ، اِشْفَعْ لِي فِي الْجَنَّةِ ، فَإِنَّ لَكَ عِنْدَ اللَّهِ

ای سرور من و فرزند سرور من، برایم درباره بهشت شفاعت کن، زیرا برای تو نزد خدا

شَأْنًا مِنَ الشَّأْنِ . اَللّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ أَنْ تَخْتِمَ لِي بِالسَّعَادَةِ ،

مقامی از مقامات والا است. خدایا از تو می خواهم که سرانجام کارم را به خوشبختی ختم کنی،

فَلَا تَسْلُبْ مِنِّي مَا أَنَا فِيهِ ، وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ ، اَلْعَلِّي

و آنچه را در آنم از دستم نگیری، جنبش و نیرویی جز به خدای والای

الْعَظِيمِ . اَللّهُمَّ اسْتَجِبْ لَنَا ، وَتَقَبَّلْهُ بِكَرَمِكَ وَعِزَّتِكَ ،

بزرگ نیست. خدایا برای ما اجابت کن، و آن را به کرم و عزت،

وَبِرَحْمَتِكَ وَعَافِيَتِكَ ؛ وَصَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ أَجْمَعِينَ ،

و رحمت و عافیت بپذیر، و درود خدا بر محمد و همه خاندان او و بر آنان سلام باد،

وَسَلَّمَ تَسْلِيمًا ؛ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ .

سلامی کامل، ای مهربان ترین مهربانان.

فخر المحققین فرموده: در پاره‌ای از اخبار ذکر شده، که

زیارت امامزاده حسنیه قنبر مؤمنین

امامزاده عبد العظیم، در هنگام توقف در شهر ری، به طور پنهان از منزل بیرون می آمد، و قبری که برابر قبر او به فاصله یک راهرو قرار دارد، زیارت می کرد، و می فرمود: این قبر مردی از فرزندان موسی بن جعفر علیه السلام است، و اکنون قبری در آنجاست، منسوب به امامزاده حمزه، فرزند موسی بن جعفر علیه السلام، و ظاهراً همان قبری است که امامزاده عبد العظیم آن را زیارت می نمود، ان شاء الله او را هم باید زیارت کرد، و در زیارتش، همین زیارت را تا «الْمُطِيعُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، وَلِرَسُولِهِ وَلِأَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ» می توان خواند، و دنباله زیارت را که خاص حضرت عبد العظیم است نباید خواند. پایان سخن فخرالمحققین. پنهان نباشد، که در صحن امامزاده حمزه، قبر شیخ جلیل سعید، قدوة المفسرین، جمال الدین ابوالفتوح حسین بن علی خزاعی رحمته الله صاحب تفسیر معروف قرار دارد، باید آن جناب را هم زیارت نمود، و همچنین از زیارت جناب شیخ صدوق رئیس المحدثین، معروف به ابن بابویه، که در نزدیکی شهر حضرت عبد العظیم است، نباید غفلت کرد.

بخش موم، در زیارت قنبر مؤمنان رضی الله عنهم

شیخ ثقه جلیل القدر، جعفر بن قولویه قمی، از عمرو بن

زیارت قبور مؤمنین

عثمان رازی روایت کرده که گفت: از حضرت موسی بن جعفر علیه السلام شنیدم که می فرمود: هر که بر زیارت ما قادر نباشد، پس زیارت کند صالحان از دوستان ما را، تا ثواب زیارت ما برای او نوشته شود، و کسی که بر صله و نیکی به ما ناتوان باشد، با صالحان از دوستان ما از در صله و نیکی بر آید، تا برای او ثواب صله و نیکی به ما نوشته شود. و نیز به سند صحیح از محمد بن احمد بن یحیی الاشعری روایت کرده که من در فید [جایی است در راه مکه] با علی بن بلال به جانب قبر محمد بن اسماعیل بن بزیع روانه شدیم، علی بن بلال به من گفت: صاحب این قبر برای من، از حضرت رضا علیه السلام روایت کرد: هر که به نزد قبر برادر مؤمن خود بیاید، و دست بر قبر گذارد، و هفت بار سوره «قدر» را بخواند، در روز فزع اکبر [یعنی ترس بزرگ روز قیامت] ایمن شود. و در روایت دیگری مانند همین مطلب را نقل کرده، جز آنکه در آن آمده: رو به قبله کند. فقیر گوید: این ایمن بودن، که روایت بر آن دلالت دارد، ممکن است برای خواننده باشد، چنانکه ظاهر حدیث چنین است، و احتمال دارد برای صاحب قبر باشد چنانکه آن را تأیید می کند حدیثی که بعد از این از سید ابن طاووس نقل می شود. و نیز

زیارت قبور مؤمنین

در کامل الزیارات به سند معتبر نقل شده، عبد الرحمن بن ابی عبد الله، به حضرت صادق علیه السلام عرضه داشت، چگونه دست خود را بر قبور مسلمانان بگذارم؟ پس حضرت با دست خود اشاره به زمین فرمود، و دست را بر زمین نهاد در حالی که مقابل قبله بودند. و نیز به سند صحیح روایت شده عبد الله بن سنان به حضرت صادق علیه السلام عرض کرد، چگونه باید بر اهل قبور سلام کرد؟ فرمود: می‌گویی:

السَّلَامُ عَلَى أَهْلِ الدِّيَارِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُسْلِمِينَ ، أَنْتُمْ لَنَا فَرَطٌ ،

سلام بر اهل دیار از مؤمنان و مسلمانان، شما پیشروان ما بودید،

وَنَحْنُ إِنْ شَاءَ اللَّهُ بِكُمْ لَاحِقُونَ .

و ما هم انشاء الله به شما ملحق می‌شویم.

و از حضرت حسین علیه السلام روایت شده: هر که وارد قبرستان شود و بگوید: اَللّهُمَّ رَبِّ هَذِهِ الْأَرْوَاحِ الْفَانِيَةِ ،

ای پروردگار این ارواح فناپذیر

وَالْأَجْسَادِ الْبَالِيَةِ ، وَالْعِظَامِ النَّخِرَةِ ، الَّتِي خَرَجَتْ مِنَ الدُّنْيَا

و پیکرهای پوسیده و استخوانهای خاکسترشده‌ای که از دنیا خارج شدند،

وَهِيَ بِكَ مُؤْمِنَةٌ ، أَدْخِلْ عَلَيْهِمْ رَوْحًا مِنْكَ ، وَسَلَامًا مِنِّي .

درحالی که مؤمن به تو بودند، نسیم رحمتی از جانب خود، و سلامی از من بر آنان وارد کن.

حق تعالی برای او به عدد خلق، از زمان آدم، تا قیام قیامت، حسنات بنویسد. و از امیرمؤمنان علیه السلام روایت شده است، هر که وارد قبرستان شود و بگوید:

زیارت قبور مؤمنین

السَّلَامُ عَلَى أَهْلِ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، مِنْ أَهْلِ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ. يَا أَهْلَ

سلام بر اهل لا اله الا الله، از اهل لا اله الا الله، ای اهل

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، بِحَقِّ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، كَيْفَ وَجَدْتُمْ قَوْلَ لَا إِلَهَ إِلَّا

لا اله الا الله، به حق لا اله الا الله، چگونه یافتید سخن لا اله الا الله،

اللَّهُ، مِنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ. يَا لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، بِحَقِّ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ،

را از لا اله الا الله، ای لا اله الا الله، به حق لا اله الا الله،

إِغْفِرْ لِمَنْ قَالَ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَاحْشُرْنَا فِي زُمْرَةِ مَنْ قَالَ:

بیامرز هر که را گفت لا اله الا الله، و ما را محشور کن در گروه آنان که گفتند:

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ، عَلِيُّ وَلِيُّ اللَّهِ.

لا اله الا الله، محمد رسول الله، علی ولی الله.

حق سبحانه و تعالی ثواب پنجاه سال عبادت را برای او
بنویسد و گناه پنجاه ساله را از او و پدر و مادرش محو
نماید. و در روایت دیگری وارد شده است: بهتر سخنی که
در قبرستان بگویی، وقتی که از آنجا بگذری، این است که
بایستی و بگویی: اَللّٰهُمَّ وَهِلِّمْ مَا تَوَلَّوْا، وَاحْشُرْهُمْ مَعَ مَنْ
خدا یا دوست آنان گردان، آنچه را دوست داشتند، و آنان را با هر که دوست داشتند

أَحْبَبُوا.

محشور فرما.

سید ابن طاووس در «مصباح الزائر» گفته: چون زیارت اهل
ایمان را قصد کنی، شایسته است روز پنجشنبه باشد،
و گرنه هر وقت که خواستی، و کیفیت زیارت ایشان چنین
است، که رو به جانب قبله نمایی، و دست خود را بر قبر

زیارت قبور مؤمنین

گذاری، و بگویی: اَللّٰهُمَّ اَرْحَمْ غُرَبَتَهُ ، وَصِلْ وَحَدَتَهُ ،

خدا یا به غریبتش رحم کن، و به تنهایی اش برس،

وَ اَنْسَ وَحَشَتَهُ ، وَ اَمِنْ رَوْعَتَهُ ، وَ اَسْكِنْ اِلَيْهِ مِنْ رَحْمَتِكَ ،

و وحشتش را همدم باش، و ترسش را ایمنی ده، و از رحمتت به او آرامش ده،

رَحْمَةً يَسْتَغْنِي بِهَا عَنْ رَحْمَةِ مَنْ سِوَاكَ ، وَ الْحَقُّهُ بِمَنْ كَانَ

رحمتی که به سبب آن از رحمت غیر تو بی نیاز گردد، و او را به هر که دوستش دارد

يَتَوَلَّاهُ . سپس سوره «قدر» را هفت بار می خوانی. و در

ملحق کن.

صفت زیارتشان، و ثواب آن، حدیث دیگری از فضیل روایت شده است که هر که سوره «قدر» را هفت بار نزد قبر مؤمنی بخواند، حق تعالی فرشته ای به سوی قبر او بفرستد، که خدا را نزد قبر او عبادت کند، و حق تعالی ثواب عمل این فرشته را برای آن مرده بنویسد، پس زمانی که از قبرش برانگیخته شود، به هیچ هراسی از هراسهای قیامت نگذرد، جز آنکه خدا آن هراس را به سبب آن فرشته از او بگرداند، تا خدا او را وارد بهشت سازد، و با هفت بار «قدر» ، سوره «حَمْد»، و «فلق»، و «ناس» و «توحید» و «آیه الکرسی» را هر کدام سه بار بخواند. و نیز در صفت زیارت آنها، روایت دیگری از محمد بن مسلم روایت شده که گفت: خدمت حضرت صادق علیه السلام عرض کردم: مردگان را زیارت کنیم؟ فرمود: آری، گفتم: آیا آنها می دانند که ما به زیارتشان

تأکید و فرستادن پیرو برای مُرگان

رفته‌ایم؟ فرمود: آری به خدا قسم می‌دانند، و شاد می‌شوند، و به شما انس می‌گیرند، عرض کردم وقتی به زیارتشان می‌رویم چه بگوییم؟ فرمود: بگو:

اَللّٰهُمَّ جَافِ الْاَرْضَ عَنْ جُنُوْبِهِمْ، وَصَاعِدِ اِلَيْكَ اَرْوَاحَهُمْ،

خدایا زمین را از پهلوهایشان خالی گذار، و ارواحشان را به سوی خود بالا ببر،

وَلَقِّهِمْ مِنْكَ رِضْوَانًا، وَاسْكِنِ اِلَيْهِمْ مِنْ رَحْمَتِكَ مَا تَصِلُ

و از خشنودی خود و به آنها عنایت کن، و از رحمت به آنان آرامش ده، به طوری که با آن

بِهِ وَحَدَّتْهُمْ، وَتَوْنِسُ بِهِ وَحَشَتَهُمْ؛ اِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ.

تنهایی‌شان را برطرف کنی، و به وسیله آن ترسشان را همدم شوی به درستی که تو بر هر کار توانایی.

سپس سید ابن طاووس فرموده است: وقتی که بین قبرهای مؤمنان می‌باشی، یازده مرتبه «توحید» بخوان، و آن را برای ایشان هدیه کن، به تحقیق روایت شده: که خدا به خواننده آن به عدد مردگان ثواب می‌دهد. در کتاب «کامل الزیارات» از حضرت صادق علیه السلام روایت شده: چون مردگان را پیش از طلوع آفتاب زیارت کنید می‌شنوند، و به شما پاسخ می‌دهند، و اگر پس از طلوع آفتاب زیارت کنید، می‌شنوند و پاسخ نمی‌دهند. در کتاب دعوات راوندی حدیثی در کراهت زیارت مردگان در شب، از حضرت رسول صلی الله علیه و آله روایت شده، چنانکه به حضرت ابی ذر فرمود: وَلَا تَزُرُّهُمْ اَحْيَانًا بِاللَّيْلِ در مجموعه شیخ شهید از حضرت رسول

آنان را احياناً در شب زیارت مکن.

تأکید و فرستادن پی‌برای مُرگان

روایت شده: که هیچ کس نزد قبر مرده‌ای سه مرتبه

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ

نمی‌گوید: اَللّٰهُمَّ اِنِّیْ اَسْأَلُكَ بِحَقِّ مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ ، اَنْ

و خاندان محمد،

به حق محمد

از تو می‌خواهم

خدایا

لَا تُعَذِّبَ هَذَا الْمَيِّتَ ، مگر اینکه خدای تعالی عذاب را در

عذاب نکنی.

که این مرده را

روز قیامت، از او دور گردانند. از کتاب «جامع الاخبار» نقل شده: بعضی از صحابه، از حضرت رسول صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ نقل کرده‌اند، که آن حضرت فرمود: برای اموات خود هدیه بفرستید، پرسیدیم: هدیه برای اموات چیست؟ فرمود: صدقه و دعا. و فرمود: هر جمعه ارواح مؤمنان به آسمان دنیا می‌آیند، و در برابر خانه‌ها و منازل خود قرار می‌گیرند، و هر یک از ایشان به آواز حزین با گریه فریاد می‌کنند: ای اهل من، و اولاد من، ای پدر و مادر من، ای خویشان من، به ما به آنچه در دنیا در دست ما بود مهربانی کنید، عذاب و حساب آن بر ما، و سودش برای غیر ماست، و هر یک خویشان خود را فریاد می‌کنند: به ما مهربانی کنید به درهمی، یا قرص نانی، یا جامه‌ای، که خدا شما را از جامه بهشت بپوشاند. پس رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ گریه کرد، و ما گریه کردیم، و آن حضرت

تأکید فرستادن پیر برای مُرگان

از زیادی گریستن قدرت بر سخن گفتن نداشت، آنگاه فرمود: اینان برادران دینی شمایند، که پس از شادی و نعمت، تبدیل به خاک پوسیده شده‌اند، اینان به عذاب و هلاکت بر جانهای خود فریاد می‌کنند، و می‌گویند: وای بر ما، اگر آنچه در دست ما بود در طاعت و رضای خدا انفاق می‌کردیم، نیازمند به شما نبودیم، پس با حسرت و پشیمانی باز می‌گردند، و فریاد می‌زنند، صدقهٔ مردگان را زود بفرستید. و نیز از آن حضرت روایت کرده: هر صدقه‌ای که برای میت داده می‌شود، فرشته‌ای آن را در طبقی می‌گیرد، که شعاع آن درخشان است، و به هفت آسمان می‌رسد، پس لب قبر می‌ایستد، و فریاد می‌کند: اَلسَّلَامُ عَلَیْکُمْ یا أَهْلَ الْقُبُورِ اهل شما این هدیه را به سوی شما فرستادند، پس میت آن را می‌گیرد، و وارد قبر خود می‌کند، و خوابگاهش با آن گسترده می‌شود، سپس فرمود: هر کس میت را با دادن صدقه مهربانی کند، برای اوست نزد خدا از پاداش، مانند کوه احد، و روز قیامت در سایهٔ عرش خدا می‌باشد، روزی که سایه‌ای جز سایهٔ عرش خدا نیست. زنده و مرده به این صدقه نجات می‌یابند. حکایت شده: امیر خراسان را در خواب دیدند، که می‌گفت: برای من آنچه را که برای سگان

عبرت گرفتن از اموات

خود می اندازید بفرستید، که به آن نیازمندم. بدان که زیارت قبور مؤمنان ثواب بسیار دارد، و علاوه بر فواید عظیمه‌ای که بر آن مترتب است، باعث عبرت و آگاهی و زهد و بی میلی به دنیا، و رغبت در آخرت می شود، و به هنگام اندوه بسیار، و شادی فراوان، باید به قبرستان رفت، عاقل آن است که در قبرستان از اموات عبرت بگیرد، تا حلاوت دنیا از دلش بیرون رود، و شهد کالای دنیوی در کامش تلخ گردد، و در فنای دنیا و دگرگونی احوال آن تفکر کند و توجه کند که او نیز به نزدیکترین زمان مثل ایشان خواهد شد و دستش از عمل کوتاه و باعث عبرت دیگران شود. راستی که شیخ نظامی در گفته‌اش زیبا سروده است:

زنده دلی در صف افسردگان	رفت به همسایگی مردگان
حرف فنا خواند ز هر لوح پاک	روح بقا جست زهر روح پاک
کارشناسی پی تفتیش حال	کرد از او بر سر راهی سؤال
کین همه از زنده رمیدن چراست	رخت سوی مرده کشیدن چراست
گفت پلیدان به مغاک اندرند	پاک نهادان تَه خاک اندرند
مرده دلانند به روی زمین	بهرچه با مُرده شوم همنشین
همدمی مرده دهد مردگی	صحبت افسرده دل افسردگی
زیر گِل آنانکه پراکنده‌اند	گرچه به تَن مرده به دِل زنده‌اند
مرده دلی بود مرا پیش از این	بسته هر چون و چرا پیش از این
زنده شدم از نظر پاکشان	آب حیات است مرا خاکشان

عبرت گرفتن از اموات

رُؤِيَ أَنَّهُ أَوْحَى اللَّهُ تَعَالَى إِلَى عِيسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ: يَا عِيسَى، هَبْ لِي مِنْ

روایت شده است که خدای متعال به عیسی (درود بر او) وحی فرمود: از دیده‌ات

عَيْنِكَ الدَّمُوعَ، وَمِنْ قَلْبِكَ الْخُشُوعَ، وَاکْهُلْ عَيْنَيْكَ بِمِيلِ

به من اشک ببخش، و از دلت به من فروتنی واگذار، آن هنگام که بیکاره‌ها می‌خندند با میله

الْحُزْنِ، إِذَا ضَحِكَ الْبَطَّالُونَ، وَقُمْ عَلَى قُبُورِ الْأَمْوَاتِ، فَنادِهِمْ

حزن چشمانت را سرمه بکش، بالای سر قبر مردگان بایست، و آنان را با

بِالصَّوْتِ الرَّفِيعِ، لَعَلَّكَ تَأْخُذُ مَوْعِظَتَكَ مِنْهُمْ، وَقُلْ: إِنِّي

صدای بلند صدا کن، شاید موعظه‌ات را از آنان بگیرم، و بگو من هم

لَا حَقَّ بِهِمْ فِي اللَّاحِقِينَ.

در گروه ملحق شوندگان به آنان ملحق می‌شوم.

«آنچه ثبت آن در این کتاب شریف مقدر شده بود، در شب یکشنبه دهم ذو القعدة الحرام سال هزار و سیصد و چهل و چهار قمری، شب ولادت باسعادت حضرت ثامن الائمه مولانا ابو الحسن الرضا (صلوات الله علیه) پایان یافت، و چون در این روز به وسیله نامه خبر فوت مادرم به من رسید، از برادران ایمانی که از این کتاب بهره‌مند می‌شوند، برای آن مرحومه مغفوره و برای خودم و والدین در حیات و ممات، التماس دعا و زیارت دارم. وَالْحَمْدُ لِلَّهِ أَوَّلًا وَآخِرًا؛ وَصَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطَّاهِرِينَ».

مفاتیح الجنان

بسم الله الرحمن الرحيم

الْحَمْدُ لِلَّهِ، وَسَلَامٌ عَلَى عِبَادِهِ الَّذِينَ اصْطَفَى. چنین گوید این گنهکار روسیاه، عباس قمی که خدا او را ببخشد: پس از آنکه به کمک خدای تعالی کتاب «مفاتیح الجنان» را تألیف کردم، و در گوشه و کنار منتشر شد، به خاطر رسید، که در چاپ دومش، بر آن موارد زیر را بیفزایم: دعای وداعی برای ماه رمضان، و خطبه روز عید فطر، و زیارت جامعه ائمه مؤمنان، و دعای «اللَّهُمَّ إِنِّي زُرْتُ هَذَا الْإِمَامَ»، که بعد از زیارتها خوانده می‌شود، و زیارت وداعی که هر یک از ائمه علیهم‌السلام را، به آن وداع کنند، و نوشته‌هایی که برای رفع حاجت می‌نویسند، و دعایی که در غیبت امام عصر عجل الله تعالی فرجه باید خوانده شود، و آداب زیارت به نیابت، به سبب کثرت نیاز به اینها. ولی از سویی دیدم هرگاه چنین کاری را انجام دهم، فتح بابی می‌شود، برای تصرف در کتاب «مفاتیح»، و بسا شود که بعضی از فضولان، بعد از این در این کتاب، بعضی از دعاها را دیگر بیفزایند، یا از آن کم کنند، و به اسم «مفاتیح الجنان» در میان مردم رواج دهند، چنان که در کتاب

دعای وداع ماه رمضان

«مفتاح الجنان» مشاهده می شود. به ناچار کتاب را به همان وضع خود گذاشتم. و این هشت مطلب را، پس از پایان مفاتیح، ملحق به آن کردم، و به لعنت خدای قهار و نفرین رسول خدا ﷺ و ائمه اطهار علیهم السلام و اگذار و حواله نمودم کسی را که در «مفاتیح» تصرف کند. اینک به ذکر آن هشت مطلب می پردازم:

مطلب اول: دعای وداع ماه مبارک رمضان: شیخ کلینی رضوان الله علیه در کتاب «کافی» از ابو بصیر، از امام صادق علیه السلام این دعا را برای وداع ماه رمضان روایت کرده:

اَللّٰهُمَّ اِنَّكَ قُلْتَ فِي كِتَابِكَ الْمُنْزَلِ: ﴿شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي اُنْزِلَ

خدا یا تو در کتاب فرو فرستاده ات فرمودی: «ماه رمضان که در آن قرآن

فِيهِ الْقُرْآنُ﴾ ، وَهَذَا شَهْرُ رَمَضَانَ وَقَدْ تَصَرَّم ، فَاسْأَلُكَ

نازل شده»، و این است ماه رمضان که گذشت، از تو می خواهم،

بَوَجْهِكَ الْكَرِيمِ ، وَكَلِمَاتِكَ التَّامَّةِ ، اِنْ كَانَ بَقِيَ عَلَيَّ ذَنْبٌ

به جلوه کریمت، و کلمات کاملت، اگر بر من گناهی باقی مانده،

لَمْ تَغْفِرْهُ لِي ، اَوْ تُرِيدُ اَنْ تُعَذِّبَنِي عَلَيْهِ ، اَوْ تُقَايَسَنِي بِهِ ، اَنْ

که نیامرزیده ای، یا می خواهی بر آن عذابم کنی، یا به آن مرا بسنجی، اینکه

يَطْلُعَ فَجْرُ هَذِهِ اللَّيْلَةِ ، اَوْ يَتَصَرَّمْ هَذَا الشَّهْرُ ، اِلَّا وَقَدْ غَفَرْتَهُ

سپیده امشب طلوع نکند، یا این ماه بگذرد، مگر اینکه آن گناه را از من آمرزیده باشی،

لِي ؛ يَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ . اَللّٰهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ بِمَحَامِدِكَ كُلِّهَا ، اَوَّلُهَا

ای مهربان ترین مهربانان، خدا یا تو را ستایش به همه ستایشهای آغاز

دعای دای ماه رمضان

وَأَخْرِهَا ، مَا قُلْتَ لِنَفْسِكَ مِنْهَا ، وَمَا قَالَ الْخَلَائِقُ الْحَامِدُونَ ،

و انجام آن، چه آن ستایشهایی که برای خود گفتی، و چه آنچه آفریدگان

الْمُجْتَمِعُونَ الْمَعْدُودُونَ (الْمُعِدِّونَ) ، الْمُؤَفِّرُونَ (الْمُؤَثِّرُونَ)

ستایش کننده و کوشنده و شمارنده و فراوان بجا آورنده

ذِكْرَكَ وَالشُّكْرَ لَكَ ، الَّذِينَ أَعْنَتَهُمْ عَلَى آدَاءِ حَقِّكَ ، مِنْ

ذکر و سپاست گفته‌اند، آنان که بر ادای حقت، یاری شان نمودی،

أَصْنَافِ خَلْقِكَ ، مِنَ الْمَلَائِكَةِ الْمُقَرَّبِينَ ، وَالنَّبِيِّينَ

از گروههای آفریدگانت: از فرشتگان مقرب، و پیامبران،

وَالْمُرْسَلِينَ ، وَأَصْنَافِ النَّاطِقِينَ ، وَالْمُسَبِّحِينَ لَكَ مِنْ جَمِيعِ

و رسولان، و طبقات گویندگان، و تسبیح کنندگان حضرتت، از همه

الْعَالَمِينَ ، عَلَى أَنَّكَ بَلَّغْتَنَا شَهْرَ رَمَضَانَ ، وَ عَلَيْنَا مِنْ

جهانیان. آری ستایش می کنم بر اینکه ما را به ماه رمضان رساندی، و حال آنکه

نِعْمِكَ ، وَعِنْدَنَا مِنْ قِسْمِكَ وَإِحْسَانِكَ ، وَتَظَاهِرُ

نعمت‌های بر عهده ما بود، و بهره‌ها و احسانت، و نیکیهای

امْتِنَانِكَ ، فَبِذَلِكَ لَكَ مُنْتَهَى الْحَمْدِ الْخَالِدِ ، الدَّائِمِ الرَّائِدِ ،

پی‌درپی‌ات پیش ما بود، به این خاطر تنها برای تو است آخرین حد ستایش، ستایشی جاودان،

الْمُخَلَّدِ السَّرْمَدِ ، الَّذِي لَا يَنْفَدُ طَوْلُ الْآبِدِ؛ جَلَّ ثَنَاؤُكَ ،

همواره، پایدار، همیشگی، بی‌نهایت، تا در ابدیت پایانی نداشته باشد، بزرگ است ثنایت،

أَعْنَتْنَا عَلَيْهِ ، حَتَّى قَضَيْتَ عَنَّا صِيَامَهُ وَ قِيَامَهُ ، مِنْ

ما را بر انجام تکالیف ماه رمضان یاری دادی تا از ما روزه و به پا داشتن نمازش را گذراندی، و نیز

صَلَاةٍ وَمَا كَانَ مِنْهُ فِيهِ ، مِنْ بَرٍّ أَوْ شُكْرٍ أَوْ ذِكْرٍ . اَللّهُمَّ فَتَقَبَّلْهُ

آنچه از ما در آن انجام گرفته، از کار نیک و سپاس و ذکر، خدایا آن را از ما به

مِنَّا بِأَحْسَنِ قَبُولِكَ ، وَتَجَاوُزِكَ وَعَفْوِكَ ، وَصَفْحِكَ

نیکوترین پذیرش، و گذشت و عفو و چشم‌پوشی

وَعُفْرَانِكَ ، وَحَقِيقَةِ رِضْوَانِكَ ، حَتَّى تُظَفِّرَنَا فِيهِ بِكُلِّ

و آمرزش و خشنودی‌ات بپذیر، تا جایی که ما را در این ماه،

دعای دای ماه رمضان

خَيْرِ مَطْلُوبٍ ، وَجَزِيلِ عَطَاءٍ مَوْهُوبٍ ، وَتَوْقِينَا فِيهِ مِنْ كُلِّ

به هر خیر خواسته و شایان عطای بخشیده شده برسانی، و از هر امر

مَرْهُوبٍ ، أَوْ بَلَاءٍ مَجْلُوبٍ ، أَوْ ذَنْبٍ مَكْسُوبٍ . اَللّهُمَّ اِنِّیْ

هراسناک و بلای فرود آمده و گناه پیشه شده نگاه داری. خدایا

اَسْأَلُكَ بِعَظِيمِ مَا سَأَلْتُكَ بِهِ أَحَدٌ مِنْ خَلْقِكَ ، مِنْ كَرِيمِ أَسْمَائِكَ ،

از تو می خواهم، به حق بزرگترین چیزی که یکی از آفریدگانت از تو خواست، از نامهای گرامی ات،

وَجَمِیلِ ثَنَائِكَ ، وَخَاصَّةِ دُعَائِكَ ، أَنْ تُصَلِّيَ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ

و ثنای زیبایت، و دعای خاصت، که بر محمد و خاندان

مُحَمَّدٍ ، وَأَنْ تَجْعَلَ شَهْرَنَا هَذَا ، أَعْظَمَ شَهْرِ رَمَضَانَ مَرَّةً عَلَيْنَا ،

محمد درود فرستی، و این ماه را بزرگترین ماه رمضانی قرار دهی که بر ما گذشته،

مُنْذُ أَنْزَلْتَنَا إِلَى الدُّنْيَا ، بَرَكَةً فِي عِصْمَةِ دِينِي ، وَخَلَاصِ نَفْسِي ،

از زمانی که ما را به دنیا آوردی تاکنون از جهت برکت در حفظ دینم، و رهایی جانم،

وَقَضَاءِ حَوَائِجِي ، وَتَشَفِّعِنِي فِي مَسَائِلِي ، وَتَمَامِ النِّعْمَةِ عَلَيَّ ،

و بر آمدن حاجتم، و اینکه شفاعتم را در خواسته هایم بپذیری، و در کامل کردن نعمت بر من،

وَصَرَفِ السَّوِّ عَنِّي ، وَلِبَاسِ الْعَافِيَةِ لِي فِيهِ ، وَأَنْ تَجْعَلَنِي

و برگرداندن پیش آمد بد از من و پوشاندن لباس عافیت به من، و مرا به رحمت

بِرَحْمَتِكَ مِّنْ خُرْتٍ (ادَّخَرْتَ) لَهُ لَيْلَةَ الْقَدْرِ ، وَجَعَلْتَهَا لَهُ

از کسانی قرار دهی، که شب قدر را برای آنان اختیار نمودی، و آن شب را برای آنها

خَيْرًا مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ ، فِي أَعْظَمِ الْأَجْرِ ، وَكَرَائِمِ الذُّخْرِ ،

بهرتر از هزار ماه قرار دادی، در بزرگترین پاداش، و اندوخته های با ارزش،

وَحُسْنِ الشُّكْرِ ، وَطَوْلِ الْعُمَرِ ، وَدَوَامِ الْيُسْرِ . اَللّهُمَّ

و نیکی شکر، و درازی عمر، و پایدگی آسایش، خدایا

وَأَسْأَلُكَ بِرَحْمَتِكَ وَطَوْلِكَ وَعَفْوِكَ ، وَنِعْمَائِكَ وَجَلَالِكَ ،

و از تو می خواهم به رحمت و بخشش و گذشتت، و نعمتها و جلالت،

وَقَدِيمِ إِحْسَانِكَ وَامْتِنَانِكَ ، أَنْ لَا تَجْعَلَ آخِرَ الْعَهْدِ مِنَّا لِشَهْرِ

و دیرینه احسان و عطایت، اینکه آن را آخرین بهره ما از ماه

دعای دای ماه رمضان

رَمَضَانَ ، حَتَّى تُبَلِّغَنَاهُ مِنْ قَابِلٍ عَلَى أَحْسَنِ حَالٍ ، وَتُعْرِفَنِي

رمضان قرار ندهی، تا ما را در سال آینده به آن برسانی، آن هم بر پایه بهترین حال، و هلال

هِلَالِهِ مَعَ النَّاظِرِينَ إِلَيْهِ ، وَالْمُعْتَرِفِينَ لَهُ فِي أَعْفَى عَافِيَتِكَ ،

ماهش را همراه بینندگان به سوی آن و اعتراف کنندگان به آن به من بشناسانی، در کامل ترین عافیت،

وَأَنْعَمِ نِعْمَتِكَ ، وَ أَوْسَعِ رَحْمَتِكَ ، وَ أَجْزَلِ قِسْمِكَ . يَا رَبِّي

و خوب ترین نعمت، و گسترده ترین رحمت، و برجسته ترین نصیبهات، ای پروردگارم،

الَّذِي لَيْسَ لِي رَبٌّ غَيْرُهُ ، لَا يَكُونُ هَذَا الْوَدَاعُ مِنِّي لَهُ وَدَاعٌ

که برایم پروردگاری غیر او نیست، این وداع من نسبت به ماه رمضان وداع

فَنَاءٍ ، وَلَا آخِرَ الْعَهْدِ مِنِّي لِلِقَاءِ ، حَتَّى تُرِيَنِيهِ مِنْ قَابِلٍ فِي

فنا و آخرین بهره من از دیدار نباشد، تا آن را در سال آینده به من بنمایانی،

أَوْسَعِ النِّعَمِ ، وَأَفْضَلِ الرَّجَاءِ ، وَأَنَا لَكَ عَلَى أَحْسَنِ الْوَفَاءِ ؛ إِنَّكَ

در فراخترین نعمتها، و برترین امیدها، درحالی که من برای تو بر پایه بهترین وفاداری باشم، به درستی که

سَمِيعُ الدُّعَاءِ . اللَّهُمَّ اسْمَعْ دُعَائِي ، وَارْحَمْ تَضَرُّعِي وَتَذَلُّلِي

تو شنوای دعایی. خدایا دعایم را بشنو، و به زاری و خواری و درماندگی،

لَكَ ، وَاسْتِكَانَتِي وَتَوَكُّلِي عَلَيْكَ ، وَأَنَا لَكَ مُسَلِّمٌ ، لَا أَرْجُو

و توکل و استیکانتی و توکل بر خویش رحم کن، من تسلیم توام، امید به موفقیت

نَجَاحًا وَلَا مُعَافَاةً ، وَلَا تَشْرِيفًا وَلَا تَبْلِيغًا إِلَّا بِكَ وَمِنْكَ ، وَامْنٌ

و سلامت کامل و شرافت و رسیدن به جایگاه رفیع، جز به تو و از جانب تو ندارم، بر من منت بده،

عَلَى جَلِّ ثَنَائُكَ وَتَقَدَّسَتْ أَسْمَاؤُكَ ، بِتَبْلِيغِي شَهْرَ رَمَضَانَ ،

ای که ثنایت بزرگ، و نامهایت مقدس است، به رساندنم به ماه رمضان،

وَأَنَا مُعَافٍ مِنْ كُلِّ مَكْرُوهٍ وَمَحْذُورٍ ، وَمِنْ جَمِيعِ الْبَوَائِقِ .

و درحالی که از هر ناخوشایند و محذوری، و از همه ناگواریها سالم باشم،

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَعَانَنَا عَلَى صِيَامِ هَذَا الشَّهْرِ وَقِيَامِهِ ، حَتَّى

ستایش خدای را که بر روزه این ماه، و بپاداری عبادتش ما را یاری نمود تا مرا

بَلَّغَنِي آخِرَ لَيْلَةٍ مِنْهُ .

به آخرین شب آن رساند.

خطبه روز عید فطر

دوم: خطبه روز عید فطر است، که امام جماعت، پس از بجا آوردن نماز عید می خواند، و آن به صورتی که شیخ صدوق در کتاب «من لا یحضره الفقیه» از حضرت امیرمؤمنان علیه السلام نقل کرده است چنین است: ﴿الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي خَلَقَ

سُتَایش خدای را،
السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ ، وَجَعَلَ الظُّلُمَاتِ وَالنُّورَ ، ثُمَّ الَّذِينَ
که آسمانها و زمین را آفرید، و تاریکیها را قرار داد و نور را، پس آنان

كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ يَعْدِلُونَ﴾ . لَا نُشْرِكُ بِاللَّهِ شَيْئًا ، وَلَا نَتَّخِذُ مِنْ
که به پروردگارشان کافر شدند، غیر او را با او برابر قرار می دهند! ما چیزی را با خدا شریک قرار نمی دهیم، و جز او برای

دُونِهِ وَلِيًّا ؛ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي
خود سرپرستی بر نمی گیریم، و ستایش خدای را که آنچه در آسمانها

الْأَرْضِ ، وَلَهُ الْحَمْدُ فِي الْآخِرَةِ ، وَهُوَ الْحَكِيمُ الْخَبِيرُ . ﴿يَعْلَمُ
و زمین است از آن اوست، و ستایش در آخرت خاص اوست، و او حکیم و آگاه است، می داند

مَا يَلْبِغُ فِي الْأَرْضِ وَمَا يَخْرُجُ مِنْهَا ، وَمَا يَنْزِلُ مِنَ السَّمَاءِ
آنچه را در زمین فرو می رود، و آنچه را از آن بیرون می آید، و آنچه را از آسمان نازل می گردد،

وَمَا يَعْزُجُ فِيهَا ، وَهُوَ الرَّحِيمُ الْغَفُورُ﴾ . كَذَلِكَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا
و آنچه را در آن بالا می رود، و او مهربان و آمرزنده است، اینچنین است خدا، معبودی جز

هُوَ ، إِلَيْهِ الْمَصِيرُ ؛ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ ، الَّذِي يُمَسِّكُ السَّمَاءَ أَنْ تَقَعَ
او نیست، بازگشت همه به سوی اوست، ستایش خدای را، که آسمان را از اینکه بر زمین

عَلَى الْأَرْضِ إِلَّا بِإِذْنِهِ ؛ إِنَّ اللَّهَ بِالنَّاسِ لَرَّؤُوفٌ رَحِيمٌ . اَللَّهُمَّ
فرو افتد نگاه می دارد جز به اجازت او، خدا بر مردم رؤوف و مهربان است. خدایا

ارْحَمْنَا بِرَحْمَتِكَ ، وَاعْمُنَّا بِمَغْفِرَتِكَ ؛ إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيُّ
به ما رحم کن به رحمت، و فراگیر ما را به آمرزش، به درستی که تو برتر

الْكَبِيرُ ؛ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَا مَقْنُوطُ مِنْ رَحْمَتِهِ ، وَلَا مَخْلُوعُ
و بزرگی، ستایش خدای را که ناامید شده ای از رحمتش، و تهیدستی

خطبه روز عید فطر

مِنْ نِعْمَتِهِ ، وَلَا مُؤَيِّسٍ مِنْ رَوْحِهِ ، وَلَا مُسْتَنَكِفٍ عَنْ

از نعمتش، و مأیوسی از بخشایشش، و بازداشته‌ای از

عِبَادَتِهِ، [الَّذِي] بِكَلِمَتِهِ قَامَتِ السَّمَاوَاتُ السَّبْعُ، وَاسْتَقَرَّتْ

بندگی‌اش وجود ندارد، به فرمانش بر پا شد آسمانهای هفتگانه، و زمین

الْأَرْضُ الْمِهَادُ، وَثَبَّتَتِ الْجِبَالُ الرُّوَاسِي، وَجَرَّتِ الرِّيَّاحُ

گسترده استقرار یافت، و کوههای بلند بر پا گشت، و بادهای بارور کننده

اللَّوَائِحُ، وَسَارَ فِي جَوِّ السَّمَاءِ السَّحَابُ، وَقَامَتِ عَلَى

روان شد، و ابرها در فضای آسمان حرکت کردند، و دریاها بر کرانه‌های

حُدُودِهَا الْبَحَارُ، وَهُوَ إِلَهُ لَهَا، وَقَاهِرٌ يَذِلُّ لَهُ الْمُتَعَزِّزُونَ،

خود ایستادند، و او معبود آنهاست، و چیره‌ای است که عزتمندان در برابرش خوار می‌شوند،

وَيَتَضَاءَلُ لَهُ الْمُتَكَبِّرُونَ، وَيَدِينُ لَهُ طَوْعًا وَكَرْهًا الْعَالَمُونَ.

و در مقابلش ناچیز می‌گردند بزرگمنشان، و جهانیان با اختیار و بی‌اختیار در پیشگاهش تسلیم می‌شوند،

نَحْمَدُهُ كَمَا حَمَدَ نَفْسَهُ، وَكَمَا هُوَ أَهْلُهُ، وَنَسْتَعِينُهُ

او را می‌ستاییم، چنان‌که او خود را ستود، و چنان‌که او شایسته آن است، و از او یاری می‌خواهیم،

وَنَسْتَغْفِرُهُ وَنَسْتَهْدِيهِ، وَنَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ،

و آمرزش می‌جوئیم، و راهنمایی می‌طلبیم، و گواهی می‌دهیم که معبودی جز خدا نیست،

لَا شَرِيكَ لَهُ، يَعْلَمُ مَا تُخْفِي النُّفُوسُ، وَمَا تُجِنُّ الْبِحَارُ،

یگانه است و شریکی برای او نیست، می‌داند آنچه را نفوس پنهان می‌کنند، و آنچه را دریاها می‌پوشاند

وَمَا تَوَارَى مِنْهُ ظُلُمَةٌ، وَلَا تَغِيبُ عَنْهُ غَائِبَةٌ، وَمَا تَسْقُطُ مِنْ

و تاریکی چیزی را از او در پرده نبرد، و غایبی از او غایب نگردد، و نیفتد

وَرَقَةٍ مِنْ شَجَرَةٍ، وَلَا حَبَّةٍ فِي ظُلْمَةٍ إِلَّا يَعْلَمُهَا، لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ،

برگی از درخت و نه دانه‌ای در تاریکی، جز آنکه آن را می‌داند، معبودی جز او نیست،

وَلَا رَطْبٌ وَلَا يَابِسٌ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ؛ وَيَعْلَمُ مَا يَعْمَلُ

و ترو خشکی نیست، جز اینکه در کتابی روشن است، و می‌داند آنچه را عمل کنندگان

الْعَامِلُونَ، وَآتَى مَجْرَى يَجْرُونَ، وَإِلَى آيٍ مُنْقَلَبٍ يَنْقَلِبُونَ؛

انجام می‌دهند، و از کدام گذرگاه می‌گذرند، و به کدام بازگشتگاه باز می‌گردند،

خطبه روز عید فطر

وَنَسْتَهْدِي اللَّهَ بِالْهُدَى ، وَنَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَنَبِيُّهُ ،

از خدا راهنمایی به سوی هدایت را می خواهیم، و گواهی می دهیم که محمد بنده و پیامبر

وَرَسُولُهُ إِلَى خَلْقِهِ ، وَآمِنُكُمْ عَلَى وَحْيِهِ ، وَأَنْتَ قَدْ بَلَغَ

و فرستاده او به سوی آفریدگانش، و آمینش بر وحی اوست، و اینکه او

رِسَالَاتِ رَبِّهِ ، وَجَاهِدَ فِي اللَّهِ الْحَائِدِينَ عَنْهُ الْعَادِلِينَ بِهِ ، وَعَبَدَ

رسالات پروردگارش را رسانید، و در مورد خدا جهاد کرد، با کسانی که از حق کناره گرفتند، و برای حضرتش شریک

اللَّهُ حَتَّى آتَاهُ الْيَقِينُ ، صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ [وَسَلَّمَ] . أَوْصِيَكُمْ

قرار دادند، و خدا را پرستید تا مرگ او را در رسید، درود و سلام خدا بر او و خاندان او باد، شما را به

بِتَقْوَى اللَّهِ ، الَّذِي لَا تَبْرَحُ مِنْهُ نِعْمَةٌ ، وَلَا تَنْفَدُ مِنْهُ رَحْمَةٌ ،

تقوای خدا سفارش می کنم، که همواره از جانب او نعمت بوده، و رحمت از سوی او پایان نمی پذیرد،

وَلَا يَسْتَغْنِي الْعِبَادُ عَنْهُ ، وَلَا يَجْزِي أَنْعَمُهُ الْأَعْمَالُ ، الَّذِي

و بندگان از او بی نیاز نمی شوند، و اعمال بندگان هرگز پاداش نعمتهای او نمی گردد. خدایی که مردم را به پرهیزگاری

رَغَبَ فِي التَّقْوَى ، وَزَهَّدَ فِي الدُّنْيَا ، وَحَذَّرَ الْمَعَاصِيَ ، وَتَعَزَّزَ

تشویق نمود، و به بی میلی نسبت به دنیا واداشت، و از گناهان برحذر کرد، و با پایدگی

بِالْبَقَاءِ ، وَذَلَّلَ خَلْقَهُ بِالْمَوْتِ وَالفَنَاءِ ، وَالمَوْتُ غَايَةُ

عزیز شد، و آفریدگانش را با مرگ و نیستی رام ساخت، و مرگ سرانجام

المَخْلُوقِينَ ، وَسَبِيلُ الْعَالَمِينَ ، وَمَعْقُودُ بَنَوَاصِي الْبَاقِينَ ،

آفریدگان، و راه جهانیان، و نوشته شده بر پیشانی بازماندگان است،

لَا يُعْجِزُهُمْ إِبَاقُ الْهَارِبِينَ ، وَعِنْدَ حُلُولِهِ يَأْسِرُ أَهْلَ الْهَوَى ، يَهْدِمُ

او را درمانده نمی کند فرار فراریان، و به هنگام رسیدنش [یعنی مرگ] اهل هوا را گرفتار می نماید، بنای

كُلِّ لَذَّةٍ ، وَيُزِيلُ كُلَّ نِعْمَةٍ ، وَيَقْطَعُ كُلَّ بَهْجَةٍ ، وَالدُّنْيَا دَارُ كُتُبٍ

هر لذتی را فرو می ریزد، و هر نعمتی را تباه می نماید، و هر نشاطی را قطع می کند، دنیا خانه ای است که

اللَّهُ لَهَا الْفَنَاءُ ، وَلَا أَهْلَهَا مِنْهَا الْجَلَاءُ ، فَأَكْثَرُهُمْ يَنْوِي بَقَاءَهَا ،

خدا فنا را برای آن، و کوچ کردن اهلیش را از آن مقرر نموده است، پس اکثر مردم ماندنش را قصد می کنند،

وَيُعْظِمُ بِنَاءَهَا ، وَهِيَ حُلُوةٌ خَصِرَةٌ ، قَدْ عَجَلَتْ لِلطَّالِبِ ،

و بنایش را بزرگ می شمارند، به ظاهر شیرین و سبز و خرم است، به شتاب گذشته، هر آینه برای جوینده،

وَالْتَبَسَتْ بِقَلْبِ النَّاطِرِ، وَ يُضْنِي ذُو الثَّرْوَةِ الضَّعِيفَ،

و بر دل بیننده مشتبه گشته، صاحب ثروت ناتوان را به نداری اندازد،

وَيَحْتَوِيهَا الْخَائِفُ الْوَجِلُ، فَارْتَحِلُوا مِنْهَا، يَرْحَمُكُمُ اللَّهُ

و می داندش هراسان اندیشناک ناخوشایند. پس کوچ کنید از آن، خدا شما را رحمت کند،

بِأَحْسَنِ مَا بِحَضْرَتِكُمْ، وَلَا تَطْلُبُوا مِنْهَا أَكْثَرَ مِنَ الْقَلِيلِ،

به بهترین چیزی که نزد شما است [عمل صالح] بیش از اندک از آن [دنیا] آنجوید،

وَلَا تَسْأَلُوا مِنْهَا فَوْقَ الْكَفَافِ، وَارْضُوا مِنْهَا بِالْيَسِيرِ،

و بیشتر از نیاز از آن نخواهید، به اندک آن راضی شوید،

وَلَا تَمُدَّنَّ أَعْيُنَكُمْ مِنْهَا إِلَى مَا مُتِّعَ الْمُتَرَفُونَ بِهِ، وَاسْتَمِينُوا بِهَا

و دیدگان خود را به آنچه خوش گذر آنها از آن بهره می گیرند ندوزید، دنیا را سبک شمارید، و آن را وطن

وَلَا تُؤْطِنُوهَا، وَاضِرُّوا بِأَنْفُسِكُمْ فِيهَا، وَإِيَّاكُمْ وَالتَّنْعَمَ

خود قرار ندهید، و نسبت به آن خود را به رنج و زیان اندازید، شما را بر حذر می دارم از رفاه طلبی

وَالْتَلَهَى وَالْفَاكِهَاتِ، فَإِنَّ فِي ذَلِكَ غَفْلَةً وَاعْتِرَارًا. أَلَا إِنَّ

و بازیگری و خوش گذرانی، به درستی که در اینها غفلت و غرور است، و بدانید

الدُّنْيَا قَدْ تَنَكَّرَتْ وَأَدْبَرَتْ، وَاحْلَوْلَتْ وَأَذْنَتْ بِوَدَاعٍ؛ أَلَا وَإِنَّ

دنیا خود را به بیگانگی زده، و پشت کرده و شیرین شده، و اعلام نموده است وداع را، بدانید

الْآخِرَةَ قَدْ رَحَلَتْ فَأَقْبَلَتْ، وَاشْرَفَتْ، وَأَذْنَتْ بِإِطْلَاعٍ؛

آخرت حرکت کرده پس به شما روی آورده و نمایان شده، و اعلام در آمدن کرده است، بدانید به درستی

أَلَا وَإِنَّ الْمِضْمَارَ الْيَوْمَ، وَالسَّبَاقَ غَدًا؛ أَلَا وَإِنَّ السُّبْقَةَ الْحَنَّةَ،

که میدان تمرین امروز است، و گاه مسابقه فردا، و جایزه مسابقه بهشت،

وَالْغَايَةَ النَّارُ. أَلَا أَفَلَا تَائِبٌ مِنْ خَطِيئَتِهِ، قَبْلَ يَوْمِ مَنِيَّتِهِ؟!

جایگاه بازنده دوزخ است، آیا کسی نیست که از خطایش، پیش از رسیدن روز مرگ توبه کند،

أَلَا عَامِلٌ لِنَفْسِهِ قَبْلَ يَوْمِ بُؤْسِهِ وَفَقْرِهِ؟! جَعَلْنَا اللَّهُ وَإِيَّاكُمْ

آیا کسی نیست تا برای خویش، پیش از رسیدن روز فلاکت و تهیدستی اش کار کند؟ خدا ما و شما را از کسانی

مَنْ يَخَافُهُ، وَيَرْجُو ثَوَابَهُ. أَلَا إِنَّ هَذَا الْيَوْمَ يَوْمٌ جَعَلَهُ اللَّهُ لَكُمْ

قرار دهد که از او می ترسند، و پاداشش را امید دارند، بدانید، این روز، روزی است که خدا برای شما

خطبه روز عید فطر

عِيدًا ، وَجَعَلَكُمْ لَهُ أَهْلًا ، فَادْكُرُوا اللَّهَ يَذْكُرْكُمْ ، وَادْعُوهُ

عید قرار داده، و شما را سزاوار آن نموده، پس خدا را یاد کنید، تا خدا شما را یاد کند، او را بخوانید

يَسْتَجِبْ لَكُمْ ، وَادَّوَا فِطْرَتَكُمْ ، فَإِنَّهَا سُنَّةُ نَبِيِّكُمْ ، وَفَرِيضَةٌ

تا شما را اجابت کند، زکات فطر خود را بپردازید، که سنت پیامبر شما و فریضه

وَاجِبَةٌ مِنْ رَبِّكُمْ ، فليؤدّها كُلُّ امْرِئٍ مِنْكُمْ عَنْ نَفْسِهِ ، وَعَنْ

و واجبی از پروردگار شماست، پس بپردازد، هر یک از شما از جانب خویش

عِيَالِهِ كُلِّهِمْ ، ذَكَرَهُمْ وَأَنْشَأَهُمْ ، وَصَغِيرَهُمْ وَكَبِيرَهُمْ ، وَحُرَّهُمْ

و همه نان خورانش، مرد و زنشان، و کوچک و بزرگشان، و آزاد

وَمَمْلُوكِهِمْ ، عَنْ كُلِّ إِنْسَانٍ مِنْهُمْ صَاعًا مِنْ بُرٍّ ، أَوْ صَاعًا مِنْ

و غیر آزادشان، از جانب هر انسانی از آنان نزدیک سه کیلو، از گندم، یا خرما،

تَمْرٍ ، أَوْ صَاعًا مِنْ شَعِيرٍ ، وَاطِيعُوا اللَّهَ فِيمَا فَرَضَ عَلَيْكُمْ

یا جو، و خدا را در آنچه به شما واجب نموده، و به آن

وَأَمَرَكُمْ بِهِ ، مِنْ إِقَامِ الصَّلَاةِ ، وَإِتَاءِ الزَّكَاةِ ، وَحِجِّ الْبَيْتِ ،

امر فرموده، اطاعت کنید، از پیا داشتن نماز، و پرداختن زکات، و حج خانه خدا،

وَصَوْمِ شَهْرِ رَمَضَانَ ، وَالْأَمْرِ بِالْمَعْرُوفِ ، وَالنَّهْيِ عَنِ الْمُنْكَرِ ،

و روزه ماه رمضان، و امر به معروف، و نهی از منکر،

وَالْإِحْسَانِ إِلَى نِسَائِكُمْ ، وَمَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ ، وَاطِيعُوا اللَّهَ

و نیکی کردن به زنان خود، و زبردستانان، و خدا را اطاعت کنید

فِيمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ ، مِنْ قَذْفِ الْمُحْصَنَةِ ، وَإِتْيَانِ الْفَاحِشَةِ ، وَشُرْبِ

در آنچه شما را از آن نهی فرموده است از تهمت زدن به پاکدامنان، و ارتکاب زشتی، و می گساری،

الْخَمْرِ ، وَبَخْسِ الْمِكْيَالِ ، وَنَقْصِ الْمِيزَانِ ، وَشَهَادَةِ الزُّورِ ،

و کم کردن جنس پیمانه ای، و کاستن ترازو، و شهادت به ناحق،

وَالْفِرَارِ مِنَ الرَّحْفِ . عَصَمْنَا اللَّهُ وَإِيَّاكُمْ بِالتَّقْوَى ، وَجَعَلَ

و گریختن از جنگ، خدا ما و شما را به کمک تقوا حفظ کند،

الْآخِرَةَ خَيْرًا لَنَا وَلَكُمْ مِنَ الْاُولَى . إِنَّ أَحْسَنَ الْحَدِيثِ وَابْلَغَ

و آخرت را برای ما و شما، بهتر از دنیا قرار دهد، به درستی که بهترین سخن، و رساترین